

**Rozmowa z wiceministrem
Jackiem Żalkiem**
str. 4–7

**Europejski Zielony
Ład**
str. 34–37

**Niebieska
przedsiębiorczość**
str. 38–39

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 **Nr 3/2021**

Słowo wstępne – dr Leszek Buller
str. 3

WYWIAD

**Nowa perspektywa finansowa
na lata 2021–2027**
str. 4

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce
w czasie pandemii**
str. 8

**Wsparcie przedsiębiorców w dobie
pandemii**
str. 10

INTELIGENTNY ROZWÓJ

Program Akceleracyjny Industriylab II
str. 12

Innowacyjne rozwiązania dla samorządów
str. 14

**Innowacje w sektorze rolnictwa i przemysłu
spożywczego**
str. 16

HORYZONT EUROPA

Konkurs EIC Pathfinder Challenges
str. 18

KREATYWNA EUROPA

**Kreatywna Europa dla producentów
audiowizualnych**
str. 20

EUREKA

**Współpraca polskich i europejskich
przedsiębiorstw**
str. 22

FUNDUSZE NORWESKIE

Przedsiębiorcze kobiety w Polsce
str. 24

ERASMUS PLUS

Erasmus szansą dla przedsiębiorczych
str. 26

WIEDZA, EDUKACJA, ROZWÓJ

**Wsparcie dla przedsiębiorców ponownie
rozpoczynających działalność
gospodarczą**
str. 28

**Współpraca ponadnarodowa na rzecz
przedsiębiorczości**
str. 30

**Nieprawidłowości w programach
operacyjnych polityki spójności
na lata 2014–2020**
str. 32

ZIELONY ŁAD

Europejski Zielony Ład
str. 34

WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

**Niebieska przedsiębiorczość –
innowacyjne projekty gospodarki morskiej**
str. 38

**Innowacje na pograniczu
polsko-czesko-niemieckim**
str. 40

**Przedsiębiorcza młodzież
na polsko-słowackim pograniczu**
str. 42

Wakacje z PBU
str. 44

**Muzeum Bursztynu w Gdańsku
w nowej siedzibie**
str. 46

EKSPERT RADZI

**Stosowanie przez przedsiębiorców
reguł udzielania zamówień publicznych
w projektach unijnych**
str. 48

fot. CPE

Szanowni Państwo,

najnowszy numer „w Centrum” powstaje specjalnie na XXX Forum Ekonomiczne w Karpaczu, które odbędzie się w tym roku pod hasłem „Europa w poszukiwaniu przywództwa”. Jednocześnie serdecznie Państwa zapraszam do lektury wywiadu z wiceministrem funduszy i polityki regionalnej – Panem Jackiem Żalkiem. Kontynuujemy serię rozmów z kluczowymi osobami, odpowiedzialnymi za planowanie i wdrażanie programów z wykorzystaniem Funduszy Europejskich.

Założenia programowe Forum praktycznie pokrywają się z tematyką poruszaną na łamach naszego magazynu, jak choćby debata „Zwiększanie konkurencyjności krajowych przedsiębiorstw poprzez innowacje”, a bieżący numer poświęcony jest w dużej mierze właśnie narzędziom wsparcia dla przedsiębiorców, którym zależy zarówno na zdolności innowacyjnej, jak i ochronie miejsc pracy.

Podczas Forum eksperci Centralnego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich po raz kolejny służyć będą cennymi, bezpłatnymi poradami i zachęcać do kontaktu z innymi punktami w ramach sieci PIFE.

Prezentujemy także raport PARP o Małych i Średnich Przedsiębiorstwach.

Z punktu widzenia Centrum Projektów Europejskich ważne są także bloki programowe Forum Regionów, Polityka Międzynarodowa oraz Forum Ukraińskie. Nasze programy współpracy transgranicznej funkcjonują w specyficznym kontekście geopolitycznym i martwimy się o rozwój sytuacji na zewnętrznej granicy UE. W każdym razie pierwszy dzwonek zabrzmi w szkołach po obu stronach. Oby był początkiem radosnej, nastawionej na przyszłość edukacji.

DR LESZEK BULLER
dyrektor Centrum Projektów Europejskich

Rozmowa z Jackiem Żalkiem, sekretarzem stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Nowa perspektywa finansowa na lata 2021–2027

Jakie rozwiązania dla służb ratowniczych i przeciwdziałania klęskom żywiołowym przewidziano w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021–2027? Jakie służby publiczne w szczególności powinny nastawiać się na wsparcie z Funduszy Europejskich?

Fundusze Europejskie i pieniądze krajowe od lat kompleksowo wspierają służby ratownicze. Wsparcie to było szczególnie ważne podczas pandemii. W nowej perspektywie finansowej planujemy kolejne dofinansowania dla służb ratowniczych. Będziemy kontynuować dotychczasowe wsparcie w zakresie ratownictwa technicznego oraz w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego. Pieniądze trafią też do straży pożarnej, która odgrywa bardzo ważną rolę podczas występowania zjawisk katastrofalnych.

W nowym rozdaniu funduszy unijnych uwzględniamy wsparcie dla inwestycji, które pomogą przeciwdziałać klęskom żywiołowym. Już z obecnego budżetu UE na lata 2014–2020 wspieraliśmy takie działania. Przy wsparciu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko powstały 44 miejskie plany adaptacji do zmian klimatu

dla dużych miast. Plany mają pomóc zminimalizować negatywne skutki zmian klimatycznych oraz ich oddziaływanie na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo. W nowej perspektywie finansowej miasta będą mogły ubiegać się o dofinansowanie na realizację inwestycji przewidzianych w tych planach. Będą to projekty z zakresu zagospodarowania wodami opadowymi, a także rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury. Planujemy też pomóc kolejnym miastom stworzyć plany adaptacji do zmian klimatu. Chcemy również wspierać projekty zapewniające bezpieczeństwo powodziowe i przeciwdziałanie skutkom suszy.

Jakie działania będą prowadzone w obszarze cyfryzacji w nowej perspektywie? Jak te działania przełożą się na indywidualnego odbiorcę oraz przedsiębiorców?

Działania związane z cyfryzacją w nowej perspektywie będą realizowane w programach na poziomie centralnym i regionalnym, szczególnie w ramach programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027 (FERC) oraz programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej

Gospodarki 2021–2027 (FENG). Będziemy dofinansowywać projekty, które zapewnią szeroki dostęp do ultraszybkiego internetu. Chcemy oferować efektywne i przyjazne użytkownikom zaawansowane e-usługi publiczne. Szczególnie istotne jest dla nas skuteczne działanie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa. Sfinansujemy wsparcie rozwoju umiejętności cyfrowych oraz rozwinemy współpracę międzysektorową na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych. Udzielimy wsparcia zarówno przedsiębiorcom, którzy zajmują się tworzeniem rozwiązań cyfrowych, jak i przedsiębiorcom, którzy je zastosują w swojej działalności gospodarczej. Innowacyjni przedsiębiorcy będą mogli uzyskać dofinansowanie na realizację prac badawczo-rozwojowych, które będą miały na celu opracowanie nowych rozwiązań cyfrowych. Dofinansowaniu podlegać będzie zakup technologii cyfrowych, dzięki którym procesy produkcyjne, sposób świadczenia usług czy zarządzanie w przedsiębiorstwie przybliżą się do modelu Gospodarki 4.0. W nowej perspektywie wesprzemy również tworzenie się sieci Hubów Innowacji Cyfrowych.

Czym jest społeczeństwo gigabitowe i w jaki sposób nowa perspektywa wpłynie na jego rozwój w Polsce?

Pojęcie „europejskiego społeczeństwa gigabitowego” odnosi się do dostępności oraz wykorzystania sieci o bardzo dużej przepustowości, co umożliwia korzystanie z produktów, usług i aplikacji w ramach jednolitego rynku cyfrowego. Realizacja tej wizji wymaga zapewnienia gigabitowego dostępu do internetu w miejscach stanowiących siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, zasięgu sieci 5G we wszystkich obszarach miejskich, a także na głównych szlakach komunikacyjnych, jak również dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s we wszystkich gospodarstwach domowych. Tego typu działania zostały uwzględnione zarówno w Krajowym Planie Odbudowy, jak i w programach krajowych.

Jakie usprawnienia w urzędach zagwarantują nam nowe e-usługi w perspektywie 2021–2027?

Projekty finansowane z programu FERC umożliwią realizację większej liczby spraw urzędowych przez internet, a także ułatwią procesy zarówno po stronie obywatela, jak i administracji. Konkretnie projekty będą definiowane i wybierane do dofinansowania już po przyjęciu programu. W projektach duży nacisk zostanie położony też

na zapewnienie dostępności, czyli dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Naszym priorytetem będzie również bezpieczeństwo przetwarzania danych.

fol. depositphotos

Jakie kompetencje cyfrowe uzyskają pracownicy jednostek samorządu terytorialnego w nowej perspektywie?

Rozwój nowoczesnych technologii jest zjawiskiem niezwykle dynamicznym, dlatego nie można jednoznacznie wskazać, jakie kompetencje będą wspierane ze środków Unii Europejskiej. Możemy założyć, że będą to zarówno kompetencje związane m.in. z obszarami analizy danych czy e-handlu, jak i kompetencje umożliwiające świadczenie pracy w trybie zdalnym. W programie FERC przewidujemy wsparcie rozwoju wysokich kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego, np. w obszarze cyberbezpieczeństwa.

W jaki sposób w latach 2021–2027 wspierana będzie cyfryzacja instytucji kultury w Polsce?

W nowej perspektywie finansowej przewidzieliśmy kontynuację wsparcia instytucji kultury w digitalizacji i udostępnianiu ich zasobów. Jest to istotne z uwagi na konieczność budowania gospodarki opartej na danych. Poza korzyściami gospodarczymi, wynikającymi z możliwości wykorzystania zasobów kultury w sektorze kreatywnym czy turystyce, ich udostępnianie jest również niezwykle ważne dla edukacji oraz rozwoju nauki. Przewidujemy też realizację projektów w obszarze kultury w zakresie świadczenia e-usług publicznych oraz wdrażania rozwiązań cyfrowych usprawniających działanie instytucji kultury.

Czym są „bony na cyfryzację” i kiedy przedsiębiorcy mogą spodziewać się naboru wniosków?

„Bony na cyfryzację” to wsparcie stanowiące reakcję na nowe potrzeby przedsiębiorców, które pojawiły się w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej w pandemicznej rzeczywistości. Pozwala na zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych niezbędnych do wdrożenia rozwiązań cyfrowych i dostosowania modelu działalności gospodarczej do warunków wywołanych pandemią koronawirusa. Dofinansowaniu będzie podlegać zakup lub licencjonowanie oprogramowania oraz zakup usług niezbędnych do wdrożenia rozwiązania cyfrowego. Ogłoszenie konkursu nastąpi 6 września br., a od 20 września do 20 października 2021 r. przedsiębiorcy będą mogli składać wnioski o dofinansowanie do Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).

Jakie działania w zakresie cyfryzacji wymusiła na przedsiębiorcach sytuacja pandemii COVID-19? Jak dużo w tym zakresie zmieni się w polskich firmach?

Pandemia COVID-19 znacząco wpłynęła na funkcjonowanie polskich przedsiębiorstw. Pierwszym wyzwaniem, przed którym stanęli przedsiębiorcy, było wprowadzenie systemu pracy zdalnej. Zaraz za nim pojawiły się kolejne – konieczność przeniesienia biznesu do internetu czy większego ucyfrowienia procesów wewnątrz firmy. Świat nowych technologii przyspieszył, zmusił firmy do działania. Wyzwaniem stało się przyspieszenie procesu automatyzacji i robotyzacji, zwłaszcza automatyzacji pracy ludzkiej, w zakresie prostych oraz powtarzalnych zadań. Z raportu Banku Światowego i PARP wynika, że w wyniku pandemii co trzecia firma zwiększyła wykorzystanie internetu, aplikacji czy platform cyfrowych, co miało istotny wpływ na ich wyniki.

Jakie wyzwania w nadchodzącej perspektywie finansowej postawiono przed mieszkańcami Polski Wschodniej? Co ten region Polski zyska dzięki Funduszom Europejskim w latach 2021–2027?

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021–2027 to kontynuacja dodatkowego wsparcia dla pięciu wschodnich województw. Nowością jest włączenie do programu części Mazowsza, bez Warszawy i przyległych powiatów. Nadal będziemy kierować środki na koleje, drogi wojewódzkie oraz sieci energetyczne. Nowoczesne sieci energetyczne pomogą wykorzystać ogromne możliwości, jakie ma Polska Wschodnia w zakresie Odnawialnych

Źródeł Energii. Zadbamy o zintegrowanie różnych form transportu lokalnego i dalekobieżnego. Będziemy mieć również ofertę dla miast średnich dla projektów dotyczących tzw. zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz przygotowania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu. Dofinansujemy inwestycje związane z tworze-

fol. depositphotos

niem ponadwojewódzkich szlaków turystycznych, wykorzystujących walory przyrodnicze, kulturalne oraz historyczne Polski Wschodniej. Prace nad ich przygotowaniem już trwają i są koordynowane przez urzędy marszałkowskie. Za parę lat spodziewamy się gotowych atrakcji turystycznych na miarę GreenVelo. W obszarze biznesu będziemy wspierać start-upy, a w innych firmach wprowadzanie innowacji wzorniczych. Nowością będą dotacje na automatyzację, a także robotyzację, jak również wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego.

W Umowie Partnerstwa, w czwartym celu polityki spójności, wprost wskazano działania na rzecz kultury i turystyki. W jaki sposób będzie realizowany ten cel na poziomie regionów oraz całego kraju?

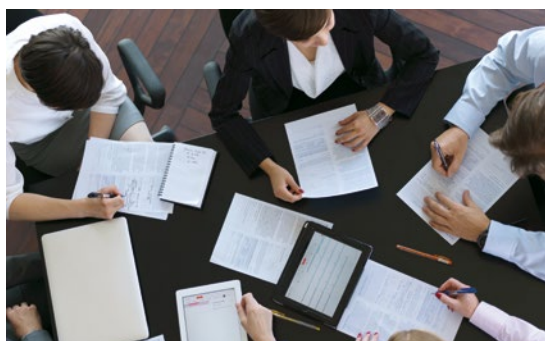
Dobrym przykładem obszaru, który dysponuje ogromnym potencjałem przyrodniczym i kulturowym, jest Polska Wschodnia. Chcemy go wykorzystać. Wsparcie rozwoju turystyki przewidzieliśmy m.in. w programie Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021–2027. Zainwestujemy w tworzenie przyjaznych środowisku szlaków turystycznych, łączących najatrakcyjniejsze przyrodniczo, kulturowo oraz historycznie miejsca Polski Wschodniej.

Jakie zmiany, osiągnięte dzięki negocjacjom (tzw. trilogi), przewiduje rozporządzenie Interreg 2021–2027?

Podstawowa zmiana to ujednolicenie przepisów dla programów współpracy na wewnętrznych i zewnętrznych granicach UE. W kończącym się właśnie okresie programowania przepisy dla

obu rodzajów programów były zawarte w różnych aktach prawnych. Teraz zostaną umieszczone w jednym dokumencie – rozporządzeniu Interreg. Dla beneficjentów oznacza to ujednolicenie zasad wdrażania. Interreg stał się tym samym wspólnym sztyldem wizerunkowym dla obu typów programów. Powróciłem do tradycyjnego układu komponentów Interreg, który jest znany naszym beneficjentom: komponent transgraniczny, transnarodowy i międzyregionalny. Na lata 2021–2027 udało nam się wynegocjować zwiększenie do 80 proc. maksymalnej stopy dofi-

fot. depositphotos

nansowania dla projektów. Początkowo Komisja Europejska zaproponowała wsparcie na poziomie 70 proc. Nowy pakiet przepisów zawiera dużo ułatwień w zakresie wdrażania projektów, takich jak szersze stosowanie uproszczonych metod rozliczania projektów czy rezygnacja z części obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej. Ważnym elementem jest dla nas również utrzymanie możliwości prowadzenia kontroli wydatków w projektach na poziomie narodowym. W tym zakresie naszym celem było utrzymanie *status quo*, a wynik negocjacji jest dla nas pozytywny.

Jak zaawansowane są prace nad Interreg 2021–2027?

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej nadal będzie pełnić funkcję Instytucji Zarządzającej dla programów: Południowy Bałtyk, Polska-Słowacja, Polska-Saksonia, Polska-Białoruś-Ukraina, Polska-Rosja. Przygotowaniem programów zajmują się międzynarodowe grupy robocze, którym przewodniczymy. Po zatwierdzeniu programów przez grupy robocze, a także przez rządy państw uczestniczących, prześlemy je do akceptacji Komisji Europejskiej. Na przekazanie Komisji Europejskiej programów Interreg na granicach wewnętrznych UE mamy, zgodnie z rozporządzeniem Interreg, czas do 2 kwietnia 2022 r., jednak prace w niektórych programach są na tyle zaawansowane, że planujemy je skierować do Komisji jeszcze w 2021 r. Spodziewamy się, że

jako pierwsze do Komisji zostaną przekazane programy transnarodowe (Europa Środkowa, Region Morza Bałtyckiego) i międzyregionalne (INTERACT, URBACT, ESPON oraz Interreg Europa), zarządzane przez naszych partnerów zagranicznych. Wspólnie z naszymi partnerami z zagranicznych instytucji zarządzających dokładamy starań, aby w przypadku pozostałych programów transgranicznych (Litwa-Polska, Meklemburgia/Brandenburgia-Polska, Brandenburgia-Polska, Czechy-Polska) złożyć programy do zatwierdzenia przez Komisję jak najszybciej, przed upływem granicznego terminu z rozporządzenia.

Jaki wkład ma strona polska w przygotowanie programu Interreg Europa 2021–2027?

Interreg Europa to program w ramach komponentu międzyregionalnego, który w okresie 2021–2027 obejmie wszystkie państwa Unii Europejskiej, a także Norwegię i Szwajcarię. Wsparcie w ramach programu skupi się na przedsięwzięciach polegających na wymianie doświadczeń, identyfikacji i rozpowszechnianiu dobrych praktyk do wykorzystania w ramach polityki rozwoju regionalnego. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej aktywnie uczestniczy w posiedzeniach Komitetu Programującego. Wspieramy Instytucję Zarządzającą, przygotowując propozycje zapisów dotyczących między innymi strategii programu i obszarów tematycznych, w które będziemy inwestować. Przyjęte rozwiązania, popierane przez Polskę, to na przykład możliwość współpracy projektodawców we wszystkich zagadnieniach polityki spójności, planowanie akcji pilotażowych już na etapie opracowywania wniosku o dofinansowanie czy bezpłatne wsparcie ekspertów tematycznych. Planujemy kontynuację działań platformy learningowej programu Interreg Europa dla wszystkich zainteresowanych rozwojem regionalnym. Na każdym etapie prac nad programem konsultowaliśmy się na gruncie krajowym z przedstawicielami ministerstw, województw oraz organizacji pozarządowych. Badaniem ankietowym w zakresie potrzeb zostali objęci polscy partnerzy projektów Interreg Europa 2014–2020 – władze i instytucje publiczne oraz prywatne podmioty non-profit. Złożenie programu do Komisji zaplanowano na październik bieżącego roku, a pierwsze nabory są planowane na pierwszą połowę 2022 r.

Pytania opracowała

AGNIESZKA SOBASZEK-GOŁASZEWSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce w czasie pandemii

fot. depositphotos

28 proc. badanych wyraziło obawę o utratę płynności finansowej w 2021 r. Najczęstszym powodem tych obaw było ograniczenie działalności z powodu pandemii COVID-19. Do pozostałych wielokrotnie wskazywanych powodów należą utrata klientów i opóźnienia ze strony kontrahentów.

Na przełomie marca i kwietnia br. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości przeprowadziła badanie z serii „Panel Polskich Przedsiębiorstw”, zatytułowane „Koniunktura i otoczenie biznesu”. Jest ono częścią „Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce 2021”.

Punktem odniesienia udzielanych przez respondentów odpowiedzi były lata ubiegłe, w szczególności 2019 r. Przedsiębiorcy w większości ocenili obecną sytuację jako złą. Tylko 10 proc. badanych uznało, że koniunktura w gospodarce jest lepsza niż przed rokiem, natomiast 35 proc. ankietowanych oceniło ją jako znacznie gorszą, a 48 proc. respondentów jako nieznacznie gorszą niż przed rokiem. Negatywną ocenę koniunktury, poniżej średniej, częściej wyrażają mikro- i małe przedsiębiorstwa, choć to właśnie mikropodmioty mają

największy udział w tworzeniu PKB (ok. 29 proc. według danych za 2018 r.). Przedsiębiorcy, zapytani o przewidywania dotyczące koniunktury w najbliższych miesiącach, również nie wykazywali optymistycznego podejścia. Co piąty z nich odpowiedział, że sytuacja w ciągu najbliższych trzech miesięcy ulegnie dalszemu znaczącemu pogorszeniu, a 28 proc. badanych, że ulegnie nieznacznemu pogorszeniu. Zmian ani na lepsze, ani na gorsze nie przewidywało 29 proc. badanych.

Na pesymizm badanych mają wpływ takie czynniki, jak spadający popyt na produkty i usługi oraz obniżający się wskaźnik dostępności kredytów. To istotna okoliczność, ponieważ z danych GUS wynika, że w 2018 r. firmy 72,7 proc. nakładów inwestycyjnych w sektorze MŚP (bez mikroprzedsiębiorstw) finansowały własnymi

środkami. Pandemia w oczywisty sposób nadwyrężyła zasoby finansowe podmiotów gospodarczych. „Z ocen przedstawicieli firm różnej wielkości wynika, że istnieje wyraźny trend. Najniższy popyt na produkty i usługi widoczny jest wśród firm mikro, najlepiej pod tym względem radzą sobie duże jednostki. Podobnie rzecz się ma z dostępnością kredytów, choć tu różnice między firmami różnej wielkości nie są aż tak widoczne” – czytamy w raporcie. Ponadto mimo kryzysu podmioty chcą inwestować i rozwijać się. „Przedsiębiorcy nie rezygnują też z planów inwestycyjnych – 67 proc. z nich do końca br. chce dokonać inwestycji w środki trwałe, a niemal co czwarta firma będzie inwestować w działalność badawczo-rozwojową” – podali autorzy opracowania.

Właściciele firm nadal narzekają na wzrost kosztów zatrudnienia. W tegorocznym badaniu przewaga nad tymi badanymi, którzy uważają, że koszty zatrudnienia wciąż rosną, nad tymi, którzy uważają, że one maleją, wynosiła 64 proc. W 2019 r. było to odpowiednio 81 proc. Zdecydowanie częściej twierdzą tak przedstawiciele średnich firm. Kolejnym problemem, znanym od dawna, jest brak lub mała dostępność wykwalifikowanych pracowników. Na ten czynnik najbardziej narzekają małe podmioty. Podobnie jak w przypadku dostępności kredytów, autorzy badania również odnotowują, że jeśli chodzi o ten wskaźnik, to nie widać istotnych różnic pomiędzy firmami różnej wielkości.

Opóźnienia są dużym problemem – 32 proc. wynosi przewaga ankietowanych, którzy stwierdzili, że ich kontrahenci spóźniają się z terminowym uiszczaniem opłat, nad tymi, którzy twierdzą, że należności są regulowane na czas. W 2020 r. przewaga ta wynosiła 20 proc. Funkcjonowanie firm utrudniają też ceny operacyjne, które rosną nieprzerwanie od 2016 r.

Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw stanowi aż 99,8 proc. wszystkich firm w kraju. 97 proc. z nich stanowią właśnie podmioty mikro. Na podstawie danych dowiadujemy się, że w ostatnich latach na rynku zaczęło pojawiać się ich coraz więcej. Między 2008 a 2019 r. udział tego rodzaju firm wzrósł o 1 pkt proc. Liczba nowo powstałych mikropodmiotów wzrosła w tym czasie o blisko 20 proc.

Najwięcej podmiotów w tej grupie, czyli 52 proc., zajmuje się usługami. Natomiast ponad połowa dużych przedsiębiorstw, tj. 51,5 proc., koncentruje

swoją działalność na przemyśle. Przeważająca część prowadzących firmy w sektorze MŚP to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stanowią one 87 proc. sektora. W mikroprzedsiębiorstwach w 2019 r. pracowało ponad 4,1 mln osób. Firmy te tworzą 41,2 proc. miejsc pracy w całym sektorze.

W 2020 r. powstało o 13,2 proc. mniej nowych przedsiębiorstw niż w 2019 r. W bazie REGON zarejestrowano 329 tys. nowych firm, a wykreślono z niej 170 tys. podmiotów. Jak pokazują jednak długoterminowe statystyki, w ostatnich latach liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była wyższa niż zlikwidowanych. W 2019 r. liczba aktywnych przedsiębiorstw w Polsce przekroczyła 2,2 mln. W ciągu 11 lat w porównaniu do 2008 r. wzrosła ona o 18,8 proc.

fot. depositphotos

Najbardziej odporną na pandemiczny kryzys okazała się branża budowlana, choć to właśnie w tym sektorze mamy najmniej pracujących i zatrudnionych (wskaźnik przeciętnego zatrudnienia w porównaniu z usługami oraz przemysłem). W ubiegłym roku powstało 68,4 tys. nowych firm działających w budownictwie, co stanowi 20,8 proc. wszystkich nowo powstałych podmiotów gospodarczych. Oprócz budownictwa przedsiębiorcy najczęściej zakładali firmy związane z takimi branżami, jak: handel i naprawa pojazdów samochodowych, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz przetwórstwo przemysłowe.

ELENI KRYŃSKA

Wsparcie przedsiębiorców w dobie pandemii

COVID-19 spustoszył światową gospodarkę i dał się we znaki również polskim przedsiębiorcom. Dzięki rządowemu wsparciu w ramach Planu dla Pracy i Rozwoju udało się zminimalizować skutki pandemii. Plan oferuje nie tylko wsparcie finansowe, ale też liczne szkolenia, cyfryzację otoczenia biznesowego, a także zmiany prawne, które służą eliminacji zbędnej biurokracji.

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 zaatakowała nagle, powodując błyskawiczne wyhamowanie gospodarki na całym świecie. Skutki tego odczuł chyba każdy, gdyż fabryki pracowały na zmniejszonych obrotach, przez co do producentów nie trafiały części potrzebne do produkcji towarów. Tych ostatnich brakowało więc w sklepach, które z kolei nie miały co sprzedawać – dochody zatem spadły. Inni przedsiębiorcy – jak chociażby restauratorzy – za sprawą wprowadzanych obostrzeń musieli całkowicie zamykać swoje firmy lub przekształcać je, np. oferując dostawy do domu. To wszystko odbiło się również na pracownikach, których utrzymanie stało się ogromnym kosztem dla podmiotów nieuzyskujących wystarczających dochodów.

Polski rząd, podobnie jak inne kraje, nie zostawił przedsiębiorców z problemem samym sobie. W listopadzie ubiegłego roku wicepremier Jarośław Gowin zapowiedział wsparcie dla polskich firm i pracowników w ramach Planu dla Pracy i Rozwoju. „Pandemia zmieniła świat, jaki znaliśmy. Dlatego potrzebny nam jest nowy plan, aby polscy pracownicy i firmy znowu mogli poczuć się bezpiecznie. Dzięki konkretnemu i pewnemu planowi, warunki prowadzenia działalności gospodarczej w naszym kraju staną się przewidywalne. Plan koncentruje się na pracy i rozwoju. Praca, bo w czasach kryzysu przede wszystkim musimy zapewnić byt polskim rodzinom i przetrwanie polskim firmom. I rozwój, ponieważ kryzys i pandemia kiedyś miną, i dlatego już teraz musimy myśleć o przyszłości, o jak najszybszym powrocie naszej gospodarki na ścieżkę wzrostu” – mówił.

To konkretne wielomiliardowe wsparcie podzielono na trzy pakiety:

- „Bezpośrednia pomoc”,
- „Nowy kierunek”,
- „Impuls rozwojowy”.

Niedługo później środki zaczęto wypłacać, dzięki czemu wielu pracowników nie otrzymało

wypowiedzeń, a przedsiębiorcy byli w stanie przetrwać najgorsze miesiące. Plan wspiera polskie firmy do dziś. Przybliżamy, kto i na co mógł – i wciąż może – otrzymać wsparcie.

Bezpośrednia pomoc

Dla firm, które ucierpiały w wyniku pandemii (zostały objęte obostrzeniami lub częściowo zamknięte) rząd przygotował pakiet „Bezpośrednia pomoc”. To w ramach tego pakietu uruchamiane były kolejne tarcze antykryzysowe. Te ostatnie zresztą dalej działają. Na stronie <https://psz.praca.gov.pl/dla-pracodawcow-i-przedsiębiorcow/tarcza/> znajduje się informacja, jaką aktualnie pomoc – i skąd – można uzyskać.

Aktualnie wojewódzkie urzędy pracy (WUP-y) wspierają ochronę miejsc pracy dla przedsiębiorców prowadzących sklepiki szkolne. Pracodawcy

mogą uzyskać dofinansowanie do wynagrodzenia pracowników w wysokości 2 tys. zł miesięcznie na osobę. Wcześniej WUP-y oferowały wsparcie na ochronę miejsc pracy w innych branżach.

Dotacje dla sklepików szkolnych przyznają również powiatowe urzędy pracy (PUP-y). Starosta ma możliwość udzielenia dotacji ze środków Funduszu Pracy w wysokości do 5 tys. zł na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia takiej działalności gospodarczej. Dotację można otrzymać kilkukrotnie, w zależności od liczby miesięcy, w których nastąpił spadek przychodów, jednak nie więcej niż pięciokrotnie. Warto też dodać, że jest ona bezzwrotna pod warunkiem, że przedsiębiorca będzie wykonywał działalność gospodarczą przez okres trzech miesięcy od dnia udzielenia dotacji. Wcześniej PUP-y wspierały dotacjami i nisko oprocentowanymi pożyczkami przedsiębiorców z innych branż, a także organizacje pozarządowe.

W ramach pakietu „Bezpośrednia pomoc” uruchomiono też tarczę branżową dla przedsiębiorców najbardziej dotkniętych obostrzeniami związanymi z pandemią, czyli np. z branży gastronomicznej, weselnej, fotograficznej czy turystycznej. Tarcza przewiduje przede wszystkim: zwolnienie ze składek ZUS, świadczenie postojowe oraz dotację do 5 tys. zł.

Nowy kierunek

Pakiet pomocowy „Nowy kierunek” zapewnia wsparcie tym, którzy stracili pracę i chcieliby założyć własny biznes lub odbyć szkolenie. W ramach programu „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie” opracowana została oferta pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej w wysokości do 20-krotności wysokości przeciętnego wynagrodzenia oraz na utworzenie stanowiska pracy. Bezrobotni mogą liczyć również na jednorazowe wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej w wysokości do sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia.

W ramach tego pakietu Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) przygotowała ofertę – finansowaną m.in. przez Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój – w ramach projektu „Nowy start”. Do końca listopada przyszłego roku PARP będzie realizować działania szkoleniowe oraz doradcze dla małych i średnich przedsiębiorców, którzy ponownie rozpoczęli prowadzenie działalności gospodarczej. Są to m.in. szkolenia z zakresu technik analizy

przyczyn niepowodzenia, planowania kierunku rozwoju przedsiębiorstwa czy analizy luk kompetencyjnych. Ponadto prowadzone są szkolenia mające na celu wspieranie przedsiębiorców w prowadzeniu działalności, a także tzw. doradztwo poszkoleniowe. Więcej na ten temat można przeczytać na stronie: <https://www.parp.gov.pl/component/grants/grants/nowy-start-1>.

Rząd przygotował ponadto portal biznes.gov.pl, który docelowo ma zastąpić narzędzia znane ze strony internetowej CEIDG. Nowy portal oferuje szereg ułatwień w zakładaniu i prowadzeniu własnego biznesu.

Impuls rozwojowy

Na koniec trzeba wspomnieć o ostatnim pakiecie w ramach Planu dla Pracy i Rozwoju, którym jest „Impuls rozwojowy”. Dla tych, którzy mimo niesprzyjających warunków nadal chcą inwestować i rozwijać swój biznes, rząd zmienił Prawo zamówień publicznych. Nowe regulacje przewidują bardziej przejrzyste procedury oraz likwidację barier administracyjnych oraz prawnych.

Już od stycznia 2021 r. można ubiegać się o zamówienia w sektorze publicznym na nowych zasadach m.in.:

- dopuszczono zaliczki lub częściowe płatności dla wykonawców,
- zabezpieczono wykonawców przed wzrostem kosztów realizacji zamówienia,
- wprowadzono katalog klauzul umownych.

Czas na odbudowę

Choć dzięki szczepieniom oraz ciepłym miesiącom letnim COVID-19 znacząco odpuścił i odpoczywając na plaży można było nawet zapomnieć o jego istnieniu, to gospodarcze skutki pandemii zostaną z nami na dłużej. Zapomnieć o nich będzie o wiele trudniej szczególnie przedsiębiorcom, którzy na własnej skórze odczuli zapaść gospodarczą. Większość z nich skorzystała już z pierwszej pomocy, jaką zaoferował Plan dla Pracy i Rozwoju w ramach pakietu „Bezpośrednia pomoc”, ale nie oznacza to, że wsparcie to było w pełni wystarczające. Rzeczywiście pozwoliło wielu biznesom przetrwać, chroniąc je przed upadkiem, ale teraz nadchodzi czas, kiedy przedsiębiorcy potrzebują odbudować swoją pozycję na rynku. Taką pomoc niosą pakiety „Nowy kierunek” oraz „Impuls rozwojowy”.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Program Akceleratoryczny Industrylab II

Od 1 października br. mikro- i mali przedsiębiorcy z wybranych branż będą mogli składać aplikacje w konkursie na dotacje, finansowanym z Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, którego celem jest dostarczenie wsparcia doradczego oraz mentorskiego w szeroko pojętym procesie przyspieszonego rozwoju przedsiębiorstw. W programie, jako partnerzy, biorą udział firmy: HCP SA, Solaris Bus & Coach SA, Rosomak SA oraz H. Cegielski – Fabryka Pojazdów Szynowych Sp. z o.o. Maksymalne finansowanie, o jakie można się ubiegać, to 250 tys. zł.

Konkurs, wdrażany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach Programu Akceleratorycznego Industrylab II, jest ukierunkowany na łączenie potencjału kreatywnych przedsiębiorców, stawiających pierwsze kroki we własnym biznesie, z infrastrukturą oraz doświadczeniem pracowników dużych przedsiębiorstw.

Od warsztatów i szkoleń do współpracy w zakresie wdrażania własnego modelu biznesowego

Wnioskujący o wsparcie w programie akceleratorycznym powinni reprezentować branże z następujących obszarów:

- Smart City,
- Przemysłowy Internet Rzeczy,
- Biogospodarka.

Wnioskodawcy muszą również posiadać wyłączne prawo do zgłoszonego pomysłu biznesowego, a atrakcyjny pomysł jest jednym z kilku warunków udziału młodych przedsiębiorców w programie.

WAŻNE! Status młodego przedsiębiorcy nie ma nic wspólnego z wiekiem wnioskującego. Komisja Europejska nie stosuje w dokumentacji konkursowej określeń „młody”, uznając, że gradacja związana z wiekiem może być powodem dyskryminacji i nierównego traktowania. W przypadku przedsiębiorców określenie „młody” odnosi się wyłącznie do początkowego etapu rozwoju biznesu, trwającego do maksymalnie 2 lat.

Przedsiębiorca, zainteresowany pozyskaniem wsparcia od doświadczonych mentorów, powinien także zagwarantować, że co najmniej jeden

przedstawiciel zespołu firmy będzie uczestniczył we wszystkich wydarzeniach, organizowanych w trakcie programu.

Pomysł biznesowy musi wpisywać się w Krajowe Inteligentne Specjalizacje

We wszystkich konkursach, dedykowanych nie tylko przedsiębiorcom, konieczne jest określenie, w jakim zakresie pomysł na projekt wpisuje się w istniejące dokumenty programowe. W przypadku Programu Akceleratorycznego Industrylab II aplikujący musi opisać, w którym dziale Krajowych Inteligentnych Specjalizacji znajduje się planowane do realizacji przedsięwzięcie biznesowe. Wśród obszarów priorytetowych dla partnerów programu znajdują się m.in.:

- biotechnologiczne i chemiczne procesy,
- bioprodukty i produkty chemii specjalistycznej oraz inżynierii środowiska,
- wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania magazynowania, przesyłania i dystrybucji energii,
- rozwiązania transportowe przyjazne środowisku.

Warto szczegółowo zapoznać się ze wszystkimi proponowanymi, priorytetowymi obszarami, które są opisane w dokumentacji naboru. Jeżeli przedsiębiorca zdecyduje się na tworzenie modelu interdyscyplinarnego, obejmującego dwa lub więcej z opisanych obszarów, będzie to atut na etapie kwalifikacji do udziału w programie. Pozyskane finansowanie pozwoli efektywnie wykorzystać dostęp do infrastruktury oraz wiedzę partnerów programu.

WAŻNE!

Udział w Programie Akceleratorycznym Industrylab II stanowi szansę na zdobycie praktycznej

wiedzy i umiejętności w zakresie rozwoju biznesu, finansów oraz pozyskiwaniu inwestorów. Pomocne w tym zakresie będą specjalistyczne szkolenia i warsztaty, w tym m.in. te dotyczące rozwoju modelu biznesowego i weryfikowania założeń biznesowych z klientem, a także prezentacji biznesowych oraz przygotowania sposobu przedstawienia swojego pomysłu potencjalnym inwestorom. W ramach programu zaplanowane są również regularne konsultacje, prowadzone przez praktyków biznesowych. Zarówno wsparcie mentorskie, jak i pomoc doradców, w tym szkolenia i warsztaty, potrwać 6 miesięcy. Młody przedsiębiorca otrzyma także możliwość wdrażania swojego rozwiązania w konkretnych, dużych przedsiębiorstwach, z uwzględnieniem działań promocyjnych i networkingu.

WAŻNE! Młody przedsiębiorca, uczestniczący w programie, otrzyma dostęp do infrastruktury partnerów, w tym do parku maszynowego. Uzyska również przestrzeń do pracy własnej na terenie zakładów partnerów. Nieocenionym wsparciem w rozwoju własnego pomysłu biznesowego będzie możliwość skorzystania z wiedzy i doświadczenia pracowników dużej firmy, która będzie zaangażowana w projekt jako partner.

Prace nad pilotażowym wdrożeniem modelu biznesowego, proponowanego przez wnioskodawcę – uczestnika Programu Akceleryjnego Industriylab II – zakończą się prezentacjami

zespołów i wypracowanych produktów przed zarządem oraz kontrahentami partnerów, jak również inwestorami. Planowany *demo-day*, jako dzień prezentacji, odbędzie się z udziałem mediów, co dodatkowo pozwoli na szerokie upowszechnienie rezultatów współpracy młodego przedsiębiorcy i uznanej, doświadczonej instytucji partnera.

Warto przygotować pomysł biznesowy jeszcze przed rozpoczęciem naboru wniosków

Dobrze przemyślane przedsięwzięcie biznesowe wymaga czasu, dlatego nie warto zostawiać przygotowania koncepcji propozycji na przysłowiowy ostatni moment. Warto konsultować przygotowanie fiszki projektowej z przedstawicielami Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości lub ekspertami z regionalnych agencji wspierania biznesu, mając jednak na uwadze, aby "know-how" pozostawić do oceny specjalistom, którzy będą kwalifikować wnioski do udziału w programie.

WAŻNE!

Pojedynczy projekt w ramach Programu Akceleryjnego Industriylab II może otrzymać 200 tys. zł wsparcia finansowego oraz 50 tys. zł w formie rzeczowej, w postaci usług. Maksymalna kwota dotacji to 250 tys. zł. Aplikacje przyjmowane będą do 31 października br.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

fot. depositphotos

Innowacyjne rozwiązania dla samorządów

W pierwszym kwartale br. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości przeprowadziła konkurs pilotażowy GovTech inno_LAB, który był dedykowany podmiotom gospodarczym posiadającym doświadczenie we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (JST). Działanie jest finansowane ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) Poddziałanie 2.4.1 Centrum analiz i pilotaży nowych instrumentów inno_LAB. Zgodnie z treścią Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych POIR, w ramach inno_LAB „przeprowadzane są testy i pilotaże instrumentów wsparcia, ukierunkowanych na podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw, stymulowanie współpracy nauki z biznesem, wsparcie różnych rodzajów innowacji. Pilotaże nowych instrumentów poprzedzone zostaną analizami (ekspertyzy, badania), które pozwolą na zidentyfikowanie potrzeb odbiorców wsparcia i zaproponowanie dedykowanych narzędzi. Następnie przewiduje się fazę testowania zaproponowanego instrumentu w ograniczonym zakresie”.

Program pilotażowy GovTech inno_LAB ukierunkowany jest na poprawę funkcjonowania administracji publicznej. Ma na celu podniesienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego i ułatwienie wdrażania innowacyjnych, opartych na nowych technologiach, rozwiązań służących

obywatelom. Bieżące wyzwania oraz potrzeby JST w większości dotyczą obszarów związanych z cyfryzacją urzędu, elektroniczną obsługą obywateli, komunikacją i dostępnością urzędu dla obywatela oraz ochroną środowiska i ekologią. Projekty będą koncentrować się na podniesieniu kompetencji JST w zakresie wdrażania innowacji i na współpracy z sektorem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

O dotację w ramach GovTech inno_LAB mogli ubiegać się podmioty doświadczone w zakresie współpracy z instytucjami publicznymi (w szczególności JST) oraz innowatorami (start-upami). Dofinansowanie otrzymało trzech operatorów, a budżet naboru zwiększono z 5 do 7 mln zł.

Pierwszy operator – Huge Thing Sp. z o.o. posiada ponad ośmioletnie doświadczenie we wspieraniu rozwoju start-upów w programach akceleryacyjnych i pomaga im we współpracy z partnerami korporacyjnymi. Od 2012 r., kiedy firma Huge Thing powstała i prowadziła jeden z pierwszych programów akceleryacyjnych w Polsce, ma na swoim koncie współpracę z podmiotami międzynarodowymi. Projekt **„Podniesienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego w zakresie pracy z innowacjami i ich wdrażania poprzez popularyzację procedur konkursowych oraz zapoznanie z metodami i narzędziami**

fot. depositphotos

wspierającymi współpracę z twórcami innowacji” w programie GovTech Inno_LAB pozyskał grant w wysokości prawie 2,1 mln zł.

Drugim operatorem jest Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą w Lublinie. To instytucja otoczenia biznesu, która wspomaga inkubację i rozwój nowo powstałych firm. Fundacja wspiera przedsiębiorczość oraz innowacyjność poprzez działalność szkoleniowo-doradczą, pożyczki i dotacje. Projekt „GovTech by Unicorn Hub” pozyskał grant w wysokości prawie 2,5 mln zł. Zakłada on następującą formę wsparcia samorządów:

- przygotowanie JST do samodzielnej realizacji innowacyjnych zamówień w oparciu o procedurę konkursową,
- zwiększenie wiedzy pracowników JST w zakresie rynku nowych technologii,
- podniesienie kompetencji pracowników JST w obszarze stosowania zwinnych metodyk zarządzania projektami,
- wdrożenie przez JST innowacyjnych rozwiązań dostarczonych przez start-upy,
- zwiększenie wiedzy przedsiębiorców (start-upy) w zakresie specyfiki funkcjonowania instytucji publicznych.

Trzecim operatorem, który otrzymał dofinansowanie, jest Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA (MARR), która funkcjonuje na rynku od ponad 25 lat. MARR oferuje m.in. pomoc finansową, inwestycyjną, doradczą oraz szkoleniową, a także tworzy korzystne warunki do prowadzenia biznesu. Działa również w zakresie promocji gospodarczej marki regionu na arenie międzynarodowej. Projekt „GovTech_InnoLab_Innowacyjne Samorzady Przyszłości. Wsparcie

dla JST w procesie wdrażania innowacji na rzecz lokalnych społeczności” pozyskał wsparcie w kwocie prawie 2,5 mln zł. W koordynowanym przez MARR przedsięwzięciu wstępnie wybranych zostanie 48 jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast, powiatów, województw). Ostatecznie 12 z nich wyłoni w trybie przewidzianym w PZP wykonawcę innowacyjnego rozwiązania technologicznego. Zgodnie z założeniami projektu, na rzecz każdej uczestniczącej w programie JST zostanie przeznaczona kwota do 50 tys. zł. Wdrożenia innowacyjnych rozwiązań mogą dotyczyć m.in.:

- usprawnienia obsługi mieszkańców,
- wprowadzenia nowych usług,
- poprawy jakości funkcjonowania administracji lokalnej,
- minimalizowania kosztów jej działania.

Inicjatywa obejmuje również wprowadzenie innowacji do administracji oraz wspieranie JST w zamawianiu dostaw i usług opartych na nowych technologiach.

Wszyscy wybrani operatory potwierdzili doświadczenie we współpracy z samorządami w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz działań na rzecz innowatorów. W ramach wdrażanych przez nich projektów wsparcie uzyska co najmniej 120 jednostek samorządu terytorialnego. Już wkrótce JST będą mogły zgłaszać do operatorów swoje potrzeby i pomysły na rozwiązania technologiczne.

MAGDALENA OKULSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Innowacje w sektorze rolnictwa i przemysłu spożywczego

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR) to największy – nie tylko w Polsce, lecz również w całej Unii Europejskiej – program finansujący prace badawczo-rozwojowe oraz innowacje. Na jego realizację przeznaczono ok. 8,6 mld euro z Funduszy Europejskich. Dofinansowanie z programu otrzymały różne projekty wdrażane przez przedsiębiorstwa (zarówno te z sektora MŚP, jak i duże firmy), jednostki naukowe, konsorcja przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych, start-upy, a także instytucje otoczenia biznesu. Dzięki tym środkom przedsiębiorcy i naukowcy zyskali nowe możliwości prowadzenia wspólnych przedsięwzięć B+R, a wyniki tych prac mogą zostać wykorzystane w polskiej gospodarce.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju ogłosiło wyniki konkursu „Szybka ścieżka – AGROTECH” (Poddziałanie 1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa POIR). Nabór wniosków dotyczył rozwoju nowych technologii w sektorze rolno-spożywczym. Wsparcie można było pozyskać na badania przemysłowe i/lub eksperymentalne prace rozwojowe (ewentualnie uzupełnione o prace przedwdrożeniowe), których efektem miało być opracowanie innowacyjnego rozwiązania, możliwego do wdrożenia w działalności gospodarczej. O wsparcie w ramach konkursu mogły starać się zarówno przedsiębiorstwa, jak i konsorcja przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi, których projekty tematycznie wpisywały się w następujące zagadnienia badawcze:

- opracowanie i budowa prototypu robota rolniczego z komponentami, takimi jak: manipulatory, platforma mobilna, implementacja analizy obrazu, sterowanie, robotyczne systemy operacyjne;
- opracowanie rozwiązań z zakresu inżynierii mechanicznej w obszarze AGRO;
- przygotowanie prototypów usług informatycznych dla konkretnych scenariuszy w obszarze rolnictwa 4.0;
- rozwiązania techniczne, realizujące zabiegi agrotechniczne w sposób minimalizujący

fot. depositphotos

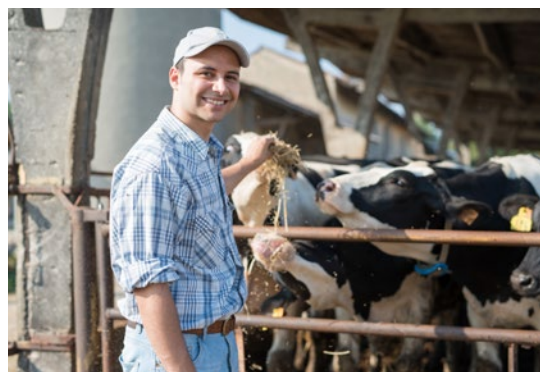
nakłady energetyczne, pracę ludzką oraz niekorzystny wpływ na środowisko naturalne;

- technologie i techniki w produkcji rolno-spożywczej, dotyczące zarówno produkcji pierwotnej, jak i przetwórstwa;
- koncepcje rozwoju innowacyjnych technologii wytwarzania bioenergii, biochemikaliów i biomateriałów.

Do dofinansowania zostały wybrane 54 projekty na łączną kwotę ponad 362 mln zł. Zgodnie z zasadami konkursu, dotacje mogły otrzymać przedsięwzięcia, które będą realizowane poza województwem mazowieckim.

W zakresie hodowli bydła wsparcie otrzymały m.in.:

- MICROLABS Sp. z o.o. na projekt „**Innowacyjny system monitoringu bydła mięsnego oparty o lokalizację GPS, montowany na uchu zwierzęcia**” (kwota dotacji wynosi prawie 1,3 mln zł),

fot. depositphotos

- Promity Sp. z o.o., POLVISION Bolesław Polus na projekt „**Inteligentny system wczesnego wykrywania porodu u krów CalfCam**” (kwota wsparcia to ponad 2 mln zł),
- 7M AMDG Sp. z o.o. na projekt „**System detekcji kulawizny bydła na podstawie ruchliwości krów, charakterystyki chodu i platformy tensometrycznej, z wykorzystaniem sztucznej inteligencji**” (kwota dotacji to niemal 4 mln zł).

Wsparcie w kwocie prawie 36 mln zł otrzymał też projekt „**Opracowanie innowacyjnego mleka UHT o przedłużonej trwałości i zwiększonej jakości**”, złożony przez Spółdzielnię Mleczarką MLEKPOL w Grajewie. Przedsięwzięcie ma na celu opracowanie mleka UHT o przedłużonej trwałości w obrocie handlowym (które odporne będzie na warunki panujące podczas długotrwałego transportu morskiego) i o ulepszonej jakości sensorycznej.

fot. depositphotos

POLMLEK GRUDZIĄDZ Sp. z o.o. skorzysta z dofinansowania w wysokości prawie 34 mln zł na projekt „**Opracowanie autorskiej technologii wytwarzania sera mozzarella o ulepszonych wartościach odżywczych, obniżonym poziomie laktozy i alergenów oraz przedłużonym terminie przydatności do spożycia**”.

Ponad 1,3 mln zł otrzyma wspólna inicjatywa Zakładu Elektronicznej Techniki Obliczeniowej „ZETO” Sp. z o.o., Zakładu Hodowli i Ochrony Zasobów Genetycznych Bydła oraz Katedry Herbologii i Technik Uprawy Roślin na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie pod nazwą „**Innowacyjne rozwiązanie informatyczne oparte o sztuczną inteligencję i hybrydowe systemy ekspertowe wspierające podejmowanie celnych decyzji biznesowych w rolnictwie w hodowli roślin i zwierząt**”, która zakłada stworzenie aplikacji mającej wspierać rolników i hodowców bydła w lepszym planowaniu oraz optymalizacji ich działalności. Aplikacja powstanie na

podstawie wyników badań prowadzonych przez Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie. Docelowo będzie ona dostępna dla każdego zainteresowanego gospodarstwa.

Również Tymbark-MWS Sp. z o.o. dostanie dofinansowanie w kwocie ponad 12,5 mln zł na projekt z zakresu przetwórstwa, zatytułowany „**Nowe rozwiązania w procesie produkcji zagęszczonych soków owocowych o zwiększonych właściwościach zdrowotnych**”.

fot. depositphotos

Wsparcie otrzymały również innowacyjne rozwiązania w zakresie uprawy grzybów. Za przykład może posłużyć projekt „**Opracowanie innowacyjnej technologii uprawy oraz zbioru pieczarek w oparciu o zastosowanie nowatorskich regałów uchylnych w połączeniu z innowacyjną technologią przeciągania uprawy pomiędzy regałami na różnych poziomach**”. Okechamp S.A. skorzysta z dofinansowania w kwocie prawie 3,7 mln zł na tę inicjatywę, która ma na celu opracowanie innowacyjnej w skali międzynarodowej technologii uprawy i ręcznego zbioru świeżych pieczarek, pozwalającej na częściową mechanizację tego zbioru (co w konsekwencji wpłynie na zwiększenie zbiorów).

Powyższe przykłady dofinansowanych przedsięwzięć z pewnością przyczynią się do podniesienia jakości produkcji żywności oraz upowszechnienia stosowania zaawansowanych, innowacyjnych technologii w sektorze rolno-spożywczym. Warto również zaznaczyć, że liczba wniosków, które wpłynęły w trakcie naboru (164 wnioski), świadczy o dużym potencjale rozwoju tej branży w zakresie stosowania prac badawczo-rozwojowych.

MAGDALENA OKULSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Konkurs EIC Pathfinder Challenges

Komisja Europejska nie ustaje w wysiłkach w poszukiwaniu nowych możliwości rozwoju technologicznego, który zapewni konkurencyjność gospodarki europejskiej wobec innych potęg światowej ekonomii na najbliższe dekady. Jednym z elementów wspierania tworzenia innowacyjnych technologii jest inicjatywa Pathfinder, która stanowi część programu Horyzont Europa na lata 2021–2027.

Celem EIC Pathfinder Challenges (pol. „wyzwania pionierskie”) jest finansowanie interdyscyplinarnych projektów, których realizacja przyniesie najlepsze efekty dzięki łączeniu potencjału z różnych dziedzin nauki oraz wybranych dyscyplin zaawansowanej inżynierii. Chodzi o to, by analizowane rozwiązania można było wdrożyć i – dzięki temu – stworzyć zupełnie nowe technologie.

WAŻNE! W tworzeniu innowacyjnych rozwiązań powinni brać udział wizjonerzy – naukowcy oraz przedsiębiorcy, którzy potrafią szybko dostrzec potencjał biznesowy pomysłów na wczesnym etapie rozwoju technologicznego.

Do konkursu mogą aplikować konsorcja projektowe, składające się z minimum trzech instytucji lub firm, mających siedzibę w trzech różnych krajach UE lub innych państwach, które mogą – zgodnie z wytycznymi konkursowymi – ubiegać się o finansowanie. Co istotne – w ramach inicjatywy można otrzymać do 100 procent kosztów kwalifikowalnych.

Długoterminowa wizja przedsięwzięcia i przełomowy cel technologii

Do konkursu EIC Pathfinder Challenges można zgłaszać pomysły na projekty, które spełniają kilka podstawowych kryteriów. Wśród nich jest przede wszystkim przekonująca i długoterminowa wizja radykalnie nowego przedsięwzięcia, która może pozytywnie wpłynąć na europejską gospodarkę oraz społeczeństwo. Konieczne jest również wskazanie konkretnego, nowatorskiego podejścia naukowego w dążeniu do nowej technologii, a także opisanie metodologii badawczej.

Im większe ryzyko, którym obarczony jest pomysł na projekt, tym wyższy możliwy zysk z zastosowania innowacyjnej technologii badawczej oraz szansa na osiągnięcie celów nadrzędnych konkursu, w tym m.in. wspomnianego już wzrostu konkurencyjności europejskiej gospodarki.

WAŻNE!

W przypadku znanych powszechnie konkursów na projekty edukacyjne, badawcze i inwestycyjne,

fot. depositphotos

ogłaszanych w ramach programów UE, ryzyko związane z zastosowaniem przyjętej metody wdrażania projektów nie jest duże. Zazwyczaj jeszcze na etapie składania wniosku o dofinansowanie konieczne jest opisanie potencjalnych sytuacji kryzysowych, które – o ile się pojawią – mogą zagrozić terminowej realizacji poszczególnych działań oraz osiągnięciu zaplanowanych celów. Inicjatywy wdrażane w ramach EIC Pathfinder Challenges muszą generować nowe, często nieoczekiwane możliwości, które pozwolą na ich dalsze zastosowanie komercyjne lub społeczne.

Konieczność wpisania się projektu w temat premiowany w danym roku

W 2021 r. wnioskujący powinni przyporządkować swoje aplikacje do jednego z pięciu zagadnień tematycznych, które proponuje Komisja Europejska.

Jednym z nich jest "Awareness inside" (pol. „świadomość wewnątrz”). Chodzi tu o potencjalną świadomość systemu technologicznego. Jeżeli ona istnieje, to ważna jest odpowiedź na pytanie, jaka jest wartość dodana takiej świadomości, np. pod względem wydajności, elastyczności, akceptowalności lub doświadczenia użytkownika.

Kolejne zagadnienie to "Tools to measure and stimulate activity in brain tissue" (pol. „narzędzia pomiaru i stymulowania działania w tkankach mózgu”). W tym obszarze tematycznym priorytetowe jest opracowanie innowacyjnych technologii diagnostycznych i terapeutycznych dzięki wykorzystaniu unikalnych możliwości oferowanych przez nowinki technologiczne, takie jak np. mikroelektronika lub nieinwazyjne obrazowanie.

Trzecia propozycja dla wnioskodawców to temat pod nazwą "Emerging technologies in cell and gene therapy (CGI)" (pol. „nowe technologie w zakresie terapii komórkowej i genowej”). Terapia z wykorzystaniem badań komórkowych i genów jest obiecująca, ale jednocześnie wciąż wiele zagadnień budzi wątpliwości i niesie konkretne przeszkody. Poszukiwane są rozwiązania technologiczne i/lub przełomowe koncepcje, które wykraczają poza obecny stan wiedzy.

Przedostatni temat, w ramach wyzwań bieżącego roku, to "Novel routes to green hydrogen production" (pol. „nowe podejście do produkcji zielonego wodoru”). Tak zwany zielony wódór ma zasadnicze znaczenie dla realizacji ekologicznych

fot. depositphotos

ambicji UE. Temat ten dotyczy opracowania nowych sposobów produkcji ekologicznego wodoru w różnej skali. Chodzi także o wytwarzanie wodoru wyłącznie w oparciu o źródła odnawialne i nietoksyczne surowce. Proponowane przez konsorcja projektowe rozwiązania powinny uwzględniać możliwość łączenia międzysektorowego oraz integracji różnych systemów, jak również ułatwiać wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym.

Ostatnie priorytetowe zagadnienie tematyczne w tym roku to "Engineered living materials" (pol. „inżynieryjne żywe materiały”). Dotyczy ono efektywnego wykorzystania potencjału natury do produkcji materiałów. Wnioskodawcy, zainteresowani złożeniem wniosku w ramach tego tematu, powinni zaproponować nowe technologie i platformy do produkcji żywych materiałów o przewidywanych dynamicznych funkcjach, kształtach oraz skalach. Propozycja dedykowana jest zespołom badawczym integrującym zagadnienia z zakresu m.in. biologii syntetycznej, inżynierii materiałowej, inżynierii sterowania oraz sztucznej inteligencji.

Wnioski w konkursie EIC Pathfinder Challenges można składać do 27 października 2021 r.

WAŻNE!

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Kreatywna Europa dla producentów audiowizualnych

Produkcja filmowa ma istotne znaczenie w promocji i upowszechnianiu dorobku artystycznego twórców europejskich, dlatego producenci audiowizualni, którzy posiadają potencjał, aby dotrzeć do międzynarodowej publiczności, mogą liczyć na dofinansowanie projektów filmowych, przeznaczonych do dystrybucji kinowej, emisji telewizyjnej lub na platformach cyfrowych.

W ramach programu Kreatywna Europa otwarty jest obecnie konkurs w obszarze dofinansowania European Co-Development, w którym o wsparcie mogą ubiegać się przynajmniej dwie firmy produkcyjne, zarejestrowane w dwóch różnych krajach, biorących udział w komponencie MEDIA.

WAŻNE! O dofinansowanie mogą ubiegać się przedsiębiorstwa, które zajmują się produkcją audiowizualną, stanowiącą główny cel działalności. Poza tym muszą mieć status niezależnego europejskiego producenta audiowizualnego, co oznacza, że większościowej kontroli nie posiada w takiej firmie nadawca telewizyjny – ani pod względem pakietu akcji, ani działalności.

Dofinansowanie może być przyznane na development pojedynczego projektu filmowego, rozumianego jako film lub serial fabularny, animowany, dokument kreatywny lub przedsięwzięcie w formacie nielinearnym (np. VR). Firmy produkcyjne, planujące ubiegać się o wsparcie finansowe, muszą mieć podpisaną umowę co-developmentową, w której określony jest podział zadań i zakres współpracy w obszarze aspektów kreatywnych.

Aplikacje w konkursie składają konsorcja projektowe

Wniosek o dofinansowanie należy złożyć za pośrednictwem systemu elektronicznego Komisji Europejskiej, przez portal Funding & Tender Opportunities. Aplikację składa konsorcjum reprezentowane przez lidera projektu (koordynatora), z udziałem co najmniej jednego

partnera spełniającego kryteria kwalifikowalności (współbeneficjenta).

Lider konsorcjum projektowego ma obowiązek spełnić konkretne warunki, dotyczące m.in. wyprodukowania (od 2014 r.) utworu referencyjnego, rozumianego jako film animowany, dokumentalny lub fabularny (pojedynczy lub serial) o łącznej długości 24 minut (ten limit nie obowiązuje w przypadku projektów nielinearnych), który był dystrybuowany w kinach, upowszechniany w telewizji lub na platformach cyfrowych w przynajmniej trzech krajach innych niż kraj wnioskodawcy. Dodatkowym kryterium jest konieczność spełnienia tego warunku do dnia upływu terminu składania wniosków.

Potencjalny koordynator projektu musi udowodnić również, że dystrybucja lub emisja utworu referencyjnego ma charakter komercyjny, a poza tym, że podmiot wnioskodawcy był jedyną firmą produkującą (a w przypadku koprodukcji – większościowym koproducentem w planie finansowania). Możliwe jest jednak wykazanie statusu producenta lub wykorzystanie kredytu personalnego producenta w przypadku, jeśli nazwisko dyrektora generalnego firmy lub jednego z udziałowców przedsiębiorstwa zostało wymienione na ekranie w napisach do utworu jako nazwisko producenta lub producenta delegowanego.

Istotne prawa do projektu zgłaszanego we wniosku o dofinansowanie

Lider projektu lub jeden z partnerów musi być posiadaczem większości praw do planowanego przedsięwzięcia. Najpóźniej w dniu upływu terminu składania wniosków lider lub jeden

z partnerów, spełniający kryteria kwalifikowalności, musi dysponować podpisaną umową, która obejmuje prawa do materiału artystycznego zawartego we wniosku.

WAŻNE! Posiadanie praw do "know-how", w tym fakt podpisania stosownej umowy pomiędzy członkami konsorcjum projektowego, jest jednym z kluczowych elementów, które pozwolą realizować przedsięwzięcie bez wątpliwości co do własności rezultatów projektu. Oprócz praw do "know-how" warto również zabezpieczyć poufność planowanego przedsięwzięcia poprzez odrębną umowę, która nie jest wymagana w dokumentacji projektowej.

Możliwe złożenie wniosku przez lidera tylko do jednego schematu finansowania

Wnioskodawca, którym jest lider konsorcjum projektowego, może złożyć tylko jedną aplikację na wsparcie developmentu w danym roku budżetowym. Oznacza to, że konieczne jest dokonanie wyboru między składaniem wniosku w ramach European Co-Development, European Slate Development oraz European Mini-Slate Development. Ta zasada nie dotyczy partnera lub partnerów (w przypadku większej liczby konsorcjantów), zgłoszonych w danym wniosku. Każdy z partnerów projektu w schemacie European Co-Development może ubiegać się o dofinansowanie w innych schematach.

WAŻNE! O zamiarze udziału w innych schematach partner lub partnerzy powinni poinformować lidera, by uniknąć ewentualnego konfliktu interesów, w tym kwestii "know-how". Z tego względu warto na etapie przygotowania aplikacji podpisać również wspomnianą wcześniej umowę o poufności, by wykluczyć możliwość przygotowania bliźniaczo podobnego projektu przez konkurencyjne konsorcjum, aplikujące do innego schematu finansowania.

Dofinansowanie UE do 50 proc. kosztów kwalifikowalnych

Konsorcja projektowe mogą liczyć na finansowy wkład UE do planowanego przedsięwzięcia w wysokości do 50 proc. całkowitych kosztów kwalifikowalnych, przy czym maksymalna

dotacja dla lidera i partnera konsorcjum wynosi 60 tys. euro. W przypadku co-developmentu seriali telewizyjnych o planowanym budżecie produkcji wynoszącym minimum 20 mln euro, maksymalna dotacja dla lidera projektu i kwalifikującego się partnera wynosi 100 tys. euro.

Pierwszy dzień zdjęciowy (lub jego odpowiednik) w ramach zgłoszonego projektu nie może być zaplanowany w okresie 10 miesięcy od terminu składania wniosków, tj. musi być zaplanowany w po tym czasie. Wnioski można składać do 17 listopada 2021 roku, do godz. 17.00 czasu brukselskiego.

WAŻNE!

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

fot. depositphotos

Współpraca polskich i europejskich przedsiębiorstw

Umocnieniu międzynarodowej pozycji gospodarczej polskich przedsiębiorstw służy transfer wiedzy i technologii innowacyjnych, który dokonywać się może poprzez kooperację rodzimych i zagranicznych firm dzięki udziałowi w bilateralnym programie EUREKA.

EUREKA to międzynarodowa sieć współpracy, założona w 1985 roku przez 18 krajów w celu wspierania europejskiej konkurencyjności i integracji oraz inicjowania kooperacji w zakresie badań i rozwoju (B+R) przedsiębiorstw. Założycielami byli: François Mitterand, Helmut Kohl, Hubert Curien i Jacques Attali. W 1985 roku wizjonerzy politycy oraz decydenci podjęli się zadania, które miało na celu mobilizację potencjału innowacyjności europejskich przedsiębiorstw i środowisk akademickich poprzez jego wsparcie publiczne, a także promocję współpracy transgranicznej w zakresie B+R. Przez ponad 35 lat funkcjonowania EUREKI dofinansowano w jej ramach 7500 partnerskich projektów badawczo-rozwojowych o wartości 48 mld euro. Aktualnie program zrzesza 45 krajów z Europy i świata, zintegrowanych wokół ich inteligentnego rozwoju, a członkowie organów zarządzających aktywnie biorą udział w budowaniu Europejskiego Obszaru Innowacji.

Wsparcie polskich przedsiębiorstw, zainteresowanych współpracą międzynarodową, koordynuje Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), które jest odpowiedzialne za koordynację działań w ramach EUREKI od 2007 roku. Instytucja ta przeprowadza krajową ocenę projektów, podejmuje decyzje o ich finansowaniu, jak również reprezentuje Polskę w sieci EUREKA. NCBR zachęca polskich przedsiębiorców oraz organizacje prowadzące badania i upowszechniające wiedzę do współpracy z zagranicznymi partnerami oraz do uczestnictwa w przedsięwzięciach EUREKI. Status projektu EUREKI ma stanowić gwarancję jakości podejmowanej inicjatywy.

Podstawowym kryterium nadania przedsięwzięciu statusu projektu EUREKI jest jego innowacyjność, realna perspektywa na opracowanie i podjęcie produkcji nowego wyrobu, wdrożenie

nowej technologii lub usługi oraz szansa na komercyjną sprzedaż rynkową rezultatów projektu.

Projekty EUREKI muszą spełniać łącznie następujące kryteria podstawowe:

- być realizowane we współpracy międzynarodowej, tzn. muszą w nich uczestniczyć przynajmniej dwa niezależne podmioty z dwóch różnych państw członkowskich EUREKI; lista krajów członkowskich znajduje się na stronie: <https://www.eurekanetwork.org/eurostars-select-country/>;
- być ukierunkowane rynkowo, czyli muszą zakładać opracowanie nowego produktu, procesu lub usługi;
- mieć cywilny cel projektu.

Nabór wniosków w aktualnie ogłoszonym konkursie EUREKA w NCBR trwa do 24 września 2021 roku.

Wnioskodawcą po stronie polskiej mogą być: mikro-, mali i średni przedsiębiorcy lub grupy podmiotów z mikro-, małym lub średnim przedsiębiorcą jako liderem i przy udziale uczelni, jednostki naukowej lub dużego przedsiębiorcy. O wsparcie finansowe dla przedsięwzięcia mogą ubiegać się wyłącznie podmioty, które prowadzą działalność gospodarczą lub badawczo-rozwojową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzoną wpisem do odpowiedniego rejestru.

Finansowane są badania przemysłowe oraz prace rozwojowe, zaś partnerskie projekty muszą być ukierunkowane rynkowo, czyli przewidywać

opracowanie nowego produktu, procesu lub usługi. Charakter konkursu daje nieograniczone pole możliwości w zakresie tematyki działań badawczo-rozwojowych.

Alokacja dla polskich podmiotów wynosi 4 mln zł. Przyznane wnioskodawcy dofinansowanie dla projektu EUREKA nie może przekroczyć:

- w przypadku wnioskodawcy wielopodmiotowego, czyli grupy podmiotów lub grupy przedsiębiorców: 1 mln zł, z zastrzeżeniem, że dofinansowanie przyznane podmiotowi wchodzącemu w skład wnioskodawcy nie może przekroczyć 500 tys. zł,
- w przypadku wnioskodawcy indywidualnego, czyli MŚP: 500 tys. zł.

Intensywność udzielonej pomocy przedstawiono w tabeli:

	Badania przemysłowe (poziom podstawowy 50 proc.)	Prace rozwojowe (poziom podstawowy 25 proc.)
Mikro-/mały przedsiębiorca	do 80 proc.	do 60 proc.
Średni przedsiębiorca	do 75 proc.	do 50 proc.
Duży przedsiębiorca	do 65 proc.	do 40 proc.

Do kosztów kwalifikowalnych w projekcie można zaliczyć m.in.:

- koszty wynagrodzeń,

- koszty podwykonawstwa,
- koszty aparatury naukowo-badawczej i innych urządzeń służących celom badawczym,
- koszty wiedzy technicznej oraz patentów zakupionych lub użytkowanych na podstawie licencji, uzyskanych od osób trzecich na warunkach rynkowych,
- koszty materiałów, środków eksploatacyjnych i podobnych produktów, ponoszone bezpośrednio w związku z realizacją merytorycznego celu projektu.

Projekt może być realizowany maksymalnie przez 36 miesięcy.

Każdy kraj uczestniczący w inicjatywie EUREKA ma własne zasady dofinansowania projektów. Odmienne są m.in. terminy naborów, sposoby i kryteria oceny projektów. Zalecamy, aby każdy członek konsorcjum międzynarodowego przed złożeniem wniosku o dofinansowanie skontaktował się z biurem EUREKI w swoim kraju i poznał obowiązujące zasady, gdyż każdy z partnerów konsorcjum międzynarodowego ubiega się o dofinansowanie projektu w swoim kraju i składa wnioski o dofinansowanie zgodnie z krajową procedurą.

Szczegółowe informacje o naborze w ramach programu EUREKA w Polsce znajdują się na stronie www.ncbr.gov.pl.

AGNIESZKA SOBASZEK-GOŁASZEWSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Przedsiębiorcze kobiety w Polsce

W ciągu ostatnich kilku lat w Polsce możemy zaobserwować zwiększenie zaangażowania kobiet w zakładanie nowej działalności gospodarczej, choć największe tempo przyrostu firm zakładanych przez kobiety w Polsce można było zaobserwować w pierwszych latach transformacji, kiedy zamykano sfeminizowane zakłady i kobiety masowo traciły pracę.

Analizując kwestię motywacji do podejmowania działalności gospodarczej, można zauważyć, że kobiety częściej niż mężczyźni podejmowały działalność gospodarczą z braku innej sensownej alternatywy, a nie z chęci wykorzystania szansy.

Podejmując się pracy na własny rachunek kobiety kierują się następującymi pobudkami:

- dążeniem do niezależności i samodzielności w decydowaniu o własnym losie,
- chęcią osiągania wyższych dochodów i uzyskania niezależności finansowej,
- możliwością rozwoju zawodowego,
- negatywnym doświadczeniem z pracy najemnej,
- sprzyjającymi warunkami na rynku.

Decyzja o podjęciu działalności gospodarczej jest rezultatem czynników wewnętrznych, warunkowanych psychologicznie, i zewnętrznych, motywowanych społeczno-ekonomicznie. Szczególne znaczenie dla rozpoczynania oraz rozwijania działalności gospodarczej mają ogólne uwarunkowania prowadzenia firmy w Polsce.

Najczęściej zwraca się uwagę w tym zakresie na:

- dostępność kapitału,
- politykę publiczną (podatki, regulacje prawne) oraz publiczne programy wspierania przedsiębiorczości,
- edukację i szkolenia,
- otwartość rynku,
- dostęp do infrastruktury technicznej,
- normy kulturowe i społeczne.

Ograniczenia, jakie napotykały przedsiębiorcze kobiety, to:

- rozwój technologiczny (kobiety rzadziej niż mężczyźni prowadzą działalność w sektorach zaawansowanej technologii),
- czynniki ekonomiczne,
- czynniki kulturowe (akceptacja kobiet w roli przedsiębiorcy),
- czynniki instytucjonalne i demograficzne (rodzinne: m.in. dzietność, posiadanie partnera).

Profil polskiej przedsiębiorczyny przedstawia się następująco:

- jest w wieku około 33 lat,
- ma wykształcenie wyższe humanistyczne, społeczne lub z zakresu administracji i prawa,
- jeśli posiada dzieci, to z reguły jedno, którym opiekuje się najęta osoba lub konkretna instytucja opiekuńcza lub oświatowa,
- jest ona nie tylko właścicielką firmy, ale również koordynatorem życia rodzinnego.

Rosnąca liczba kobiet – właścielek firm dowodzi, że kobiety wykazują się przedsiębiorczością i cechami przedsiębiorczymi, które pozwalają skutecznie przełamywać społeczne bariery oraz aktywnie uczestniczyć w procesach gospodarczych.

Przedsiębiorstwa kobiet przyczyniają się do tworzenia nowych produktów oraz wchodzenia na nowe rynki, tworzą miejsca pracy i zapewniają możliwości zarabiania, a dowodzi tego lista rankingowa 56 podmiotów gospodarczych kierowanych

i zarządzanych przez kobiety, które otrzymały wsparcie w ramach „Schematu małych grantów dla przedsiębiorczych kobiet”, realizowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014–2021, a zarządzanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).

„Schemat małych grantów dla przedsiębiorczych kobiet” jest częścią programu „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje”, który wspiera rozwój przedsiębiorstw i jest jednym z dwunastu programów opracowanych oraz finansowanych w ramach funduszy norweskich i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego w Polsce. Oprócz PARP jako partner programu występuje norweska agencja ds. innowacji – Innovation Norway.

Program ma służyć rozwojowi przedsiębiorczości i innowacyjności oraz zrównoważonemu rozwojowi polskich przedsiębiorstw, a także przyczynić się do wzmocnienia współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami z Polski oraz przedsiębiorstwami, jednostkami badawczymi i innymi podmiotami z Norwegii. Planowanym wynikiem realizacji programu jest rozwój działalności gospodarczej i wzrost innowacyjności przedsiębiorstw, jak również zmniejszenie negatywnego oddziaływania przedsiębiorstw na środowisko.

Wsparcie można uzyskać w ramach trzech obszarów tematycznych:

- technologii przyjaznych środowisku (Green Industry Innovation),
- innowacji w obszarze wód śródlądowych lub morskich (Blue Growth),
- technologii poprawiających jakość życia (Welfare Technologies).

W tych obszarach swoje projekty zrealizują również polskie kobiety biznesu, prowadzące lub zarządzające mikro, małymi lub średnimi przedsiębiorstwami. Uzyskane środki, łącznie 7,3 mln euro, przeznaczą one na opracowanie, wdrożenie i komercjalizację innowacyjnych technologii, rozwiązań, procesów, produktów oraz usług. Projekty w ramach schematu przyczynią się do wzrostu wiedzy, umiejętności lub kompetencji przedsiębiorczyń, które są niezbędne, aby utrzymać i rozwijać działalność gospodarczą.

Nie sposób wymienić wszystkich 56 pomysłów, jakie zwyciężyły w konkursie, ale warto wskazać kilka z nich, które pokazują wszechstronność działalności firm zarządzanych i prowadzonych przez polskie kobiety.

Ciekawość wzbudzają kobiece projekty o nazwie „Innowacyjna klamka z ekoKompozytu powstałego dzięki recyklingowi naszych poprodukcyjnych odpadów drzewnych”, „Nowy w mieście” czy też „innowacyjne usługi dla środowiskowo-świadomego klienta – nowoczesne przeprowadzki bez śladu węglowego” albo „(...) uruchomienie innowacyjnej i przyjaznej środowisku technologii – linii do obłuskiwania orkisz z zastosowaniem instalacji paneli fotowoltaicznych”.

Inicjatywy kobiet biznesu kierowane były także w swoich założeniach do osób z ograniczeniami wynikającymi z braku pełnej sprawności i w tym zakresie można wskazać m.in. takie przedsięwzięcia, jak: „Opracowanie i wdrożenie innowacyjnego modułu wspierającego dzieci ze spektrum autyzmu w ramach aplikacji Pomelody”, „Baza danych i platforma rezerwacyjna ośrodków na terenie Polski dla osób z ograniczeniem mobilności” czy „Opracowanie linii mebli inteligentnych i akustycznych dedykowanych osobom starszym”.

Pomysły przedsiębiorczyń odpowiadają również na problemy cywilizacyjne i zdrowotne polskiego społeczeństwa. Warto tu wspomnieć o projektach pod nazwą: „Opracowanie i wprowadzenie innowacyjnej metody wykonywania usług regeneracji chrząstki stawowej za pomocą komórek macierzystych pozyskanych z tkanki tłuszczowej”, „Internacjonalizacja i rozwój innowacyjności aplikacji mobilnej wspierającej płodność oraz starania o ciążę” oraz „Opracowanie i wdrożenie innowacyjnych aplikacji mobilnych wspierających osoby chorujące na cukrzycę i Hashimoto”. Dofinansowanie otrzymały również przedsięwzięcia kobiet dla kobiet, takie jak np. „Opracowanie i wdrożenie innowacyjnej, opartej o nanolearning, platformy wideo dla kobiet wykluczonych na rynku pracy”.

Pełną listę firm, które uzyskały wsparcie w ramach „Schematu małych grantów dla przedsiębiorczych kobiet” wraz z ich nazwami znaleźć można pod linkiem: <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/71811:prawie-7-3-mln-euro-trafi-z-funduszy-norweskich-do-przedsiębiorczych-kobiet>

Źródło: Przedsiębiorczość kobiet w Polsce. Raport Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
<https://www.parp.gov.pl/component/publications/publication/przedsiębiorczosc-kobiet-w-polsce>

AGNIESZKA SOBASZEK-GOŁASZEWSKA
 Centralny Punkt Informacyjny FE
 w Warszawie

Erasmus szansą dla przedsiębiorczych

Program Erasmus najczęściej kojarzy się z mobilnością edukacyjną studentów między państwami członkowskimi, tzw. krajami programu. Okazuje się jednak, że program oferuje znacznie więcej, szczególnie dla osób prowadzących działalność gospodarczą. To właśnie dla nich został stworzony „Erasmus dla młodych przedsiębiorców”, który pomaga zdobyć umiejętności niezbędne do założenia lub prowadzenia własnej, dobrze prosperującej firmy w Europie.

Celem programu jest ułatwienie potencjalnym przedsiębiorcom założenia lub prowadzenia firmy, nawiązania współpracy międzynarodowej oraz dostępu do nowych rynków. Podstawową korzyścią z udziału w programie jest możliwość wymiany doświadczeń z przedsiębiorcami z całej Europy poprzez wyjazd do wybranego miejsca na okres od jednego do sześciu miesięcy. Pobyt podlega częściowemu finansowaniu przez Komisję Europejską.

Firma przyjmująca czerpie korzyści z nowych pomysłów młodego pretendenta do miana przedsiębiorcy, które mogą zostać w niej wdrożone. Natomiast początkujący biznesmen zdobywa umiejętności i wiedzę, dzięki czemu ma szansę stać się bardziej konkurencyjny na rynku. Obie strony zdobywają sieć kontaktów biznesowych. Mogą się również zdecydować na kontynuowanie współpracy po zakończeniu wizyty w ramach partnerstwa biznesowego,

np. w formie podwykonawstwa lub poprzez relację wykonawca–dostawca.

W programie może uczestniczyć początkujący przedsiębiorca, który prowadzi działalność gospodarczą nie dłużej niż trzy lata. Liczy się okres prowadzenia firmy oraz chęć mniej doświadczonego przedsiębiorcy do rozwoju i zdobywania wiedzy. Ponadto musi on posiadać zezwolenie na pobyt stały w jednym z państw uczestniczących w programie i mieć konkretny projekt lub pomysł na przedsięwzięcie biznesowe, opisane w biznesplanie.

Przedsiębiorca przyjmujący musi zapewnić mniej doświadczonemu partnerowi biznesowemu wysoką jakość kształcenia. Oba podmioty podpisują „Zobowiązanie na rzecz jakości”, co ma zapewnić właściwą współpracę. Dokument ten określa cele i plan wizyty. Po wymianie firma przyjmująca przygotowuje formularz oceny.

Osoby biorące udział w programie korzystają również ze szkoleń w zakresie prowadzenia firmy w Europie. Ich tematyka dotyczy rynku wewnętrznego, ogólnych aspektów Jednolitego Rynku Unii Europejskiej oraz kluczowych korzyści z perspektywy małych i średnich przedsiębiorstw. Omawiane są też pojęcia swobodnego przepływu osób, towarów, usług i kapitału.

Proces aplikowania do programu jest bardzo prosty. Wystarczy przygotować wniosek przy wsparciu Punktu Obsługi Przedsiębiorcy, działającego w ramach „Erasmusa dla młodych przedsiębiorców”, czyli Lokalnego Punktu Kontaktowego. Punkty te są wyznaczane przez Komisję Europejską, a ich zadaniem jest pomoc przedsiębiorcom, zainteresowanym skorzystaniem z wymiany biznesowej oraz już w niej uczestniczącym. W punktach można skorzystać ze wsparcia przy składaniu wniosku i pomocy podczas poszukiwania oraz nawiązywania kontaktu z zagranicznym przedsiębiorcą. Konsultanci udzielają odpowiedzi na pytania związane z programem. Zapewniają też przedsiębiorcom pomoc w czasie wymiany biznesowej.

Niepowtarzalna szansa na udział w programie trwa do 2022 roku. Jedną z instytucji, która przyjmuje wnioski udziału w programie, jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Można otrzymać dofinansowanie w wysokości do 100 proc. kosztów kwalifikowanych, co eliminuje konieczność posiadania jakiegokolwiek wkładu własnego ze strony zainteresowanego początkującego przedsiębiorcy. Comiesięczna kwota wsparcia podczas wyjazdu wynosi od 530 do 1100 euro w zależności od wybranego kraju.

Szczegółowe informacje dotyczące dokumentacji projektowej można znaleźć na stronach

fot. depositphotos

<https://www.parp.gov.pl/component/grants/grants/erasmus-dla-młodych-przedsiębiorców> oraz <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>.

Jest pewne, że „Erasmus dla młodych przedsiębiorców” jest odpowiedzią na potrzeby współczesnych firm oraz szansą dla początkujących i niedoświadczonych polskich przedsiębiorców na nawiązanie nowych kontaktów międzynarodowych. Relacje osób, które miały okazję skorzystać z programu, świadczą o niewątpliwym sukcesie tego typu inicjatyw.

URSZULA JACKOWSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

PUNKTY KONTAKTOWE PROGRAMU ERASMUS W POLSCE

Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
Poznań Science and Technology Park
ul. Rubież 46
61-612 Poznań
tel. +48 618 279 710
erasmus@ppnt.poznan.pl

MOST Foundation
ul. Siewierska 16A/14
00-001 Warszawa
tel. +48 530 255 622
anna.laudy@fundacjamost.pl

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
ul. Pańska 81/83
00-843 Warszawa
tel. +48 224 328 703
monika_fiszer@parp.gov.pl

University of Economics and Innovation
ul. Projektowa 4
20-209 Lublin
tel. +48 817 493 227
monika.fraczek@wsei.lublin.pl

Wsparcie dla przedsiębiorców ponownie rozpoczynających działalność gospodarczą

Do niedawna gros przedsiębiorców, którzy nie mogli poradzić sobie z trudnościami, najczęściej finansowymi, podejmowało decyzję o zamknięciu działalności lub likwidacji firmy. Nie było bowiem mechanizmów wspierających te biznesy, które z różnych przyczyn, ale najczęściej losowych (np. zaistnienie tzw. siły wyższej) potrzebowały doraźnej pomocy w postaci np. szkoleń czy doradztwa.

Pandemia koronawirusa, która dotknęła wiele mikro, małych, ale także średnich firm, nie tylko wymusiła stworzenie specjalnych programów pomocowych, w formie tarczy antykryzysowej, ale również pozwoliła w dużo większym, niż przed pandemią, stopniu zadbać o przedsiębiorców, którzy zdecydowali się w tym trudnym czasie zrezygnować z prowadzenia firmy.

Jak dotychczasowe problemy zamienić w przyszłe korzyści

Aktualnie kilka przedsięwzięć – wyłonionych w drodze konkursu organizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości – oferuje doradztwo i szkolenia dla przedsiębiorców z konkretnych regionów kraju, pod warunkiem spełniania przez nich konkretnych kryteriów uczestnictwa. Celem jednego z nich, zatytułowanego „Ster na cel” jest zwiększenie zdolności adaptacyjnych co najmniej 720 przedsiębiorców,

którzy ponownie podejmą działalność gospodarczą do końca 2022 r.

Decyzja o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej wpływa nie tylko na stan finansów przedsiębiorcy, ale również na jego kondycję psychiczną. Z tego względu w ofercie wsparcia szkoleniowego i doradczego są m.in. spotkania z psychologami, których celem jest „przepracowanie” dotychczasowego problemu i wskazanie silnych stron osobowości, które umożliwią uczestnikowi projektu po raz kolejny podjąć ryzyko podjęcia własnej działalności, jednak ze świadomością powodu dotychczasowej porażki. Konieczne jest wspólne wypracowanie metod, które pozwolą na uniknięcie podobnej sytuacji kryzysowej w przyszłości.

WAŻNE!

Ster na cel – projekt dedykowany przedsiębiorcom z trzech regionów

Przedsiębiorcy, których firmy mają swoje siedziby na terenach województw mazowieckiego, lubelskiego lub łódzkiego, mogą zgłosić swoje zainteresowanie udziałem we wspomnianym już projekcie. Kluczowym warunkiem uczestnictwa w nim jest ponowne rozpoczęcie działalności gospodarczej. Istotne jest przy tym, by przedsiębiorca zaprzestał prowadzenia firmy w ciągu 24 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu oraz w okresie 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do udziału w przedsięwzięciu ponownie podjął działalność w formie jednoosobowej firmy lub jako wspólnik spółki prawa handlowego.

foto: depositphotos

WAŻNE! Uczestnicy szkoleń i doradztwa poszkoleniowego nie ponoszą żadnych kosztów związanych z projektem. Nie jest wymagany również wkład własny.

Analiza wcześniejszych niepowodzeń i wnioski na przyszłość

Oprócz wspomnianego już wsparcia psychologicznego, służącego wzmocnieniu pewności siebie oraz determinacji i motywacji w działaniu poprzez treningi wspierające, uczestnicy projektu mogą liczyć na analizę przyczyn niepowodzeń biznesowych i wyciągnięcie wniosków, z których mogą skorzystać realizując nowe przedsięwzięcie. Dodatkowo w ramach projektu przewidziane jest uzupełnienie – zdiagnozowanych przez doradców podczas szkoleń – luk kompetencyjnych, w tym deficytów w umiejętnościach niezbędnych przedsiębiorcom do prowadzenia aktualnej działalności.

WAŻNE! Uczestnicy projektu otrzymają możliwość szkoleń e-learningowych na dedykowanej platformie internetowej, która pozwoli również na komunikację, doradztwo online, a także dostęp do wewnętrznych mediów społecznościowych i grup wsparcia.

Przedsiębiorcy, będący uczestnikami projektu, mogą liczyć na 150 szkoleń podczas jedno- i dwudniowych sesji, prowadzonych w grupach sześciuosobowych. Przewiduje się, że jeden uczestnik weźmie udział w trzech szkoleniach z zakresu m.in. zarządzania, finansów, prawa oraz umiejętności interpersonalnych. Dodatkowo otrzymają oni minimum 10-godzinne doradztwo poszkoleniowe. Na podstawie analizy uczestnictwa i zgłoszonych dotychczasowych problemów przez każdego z właścicieli ponownie otwartych firm opracowane zostaną raporty, dotyczące potrzeby ewentualnego dalszego wsparcia. Maksymalnie możliwe jest nawet 20-godzinne dedykowane wsparcie.

Od Design Thinking do sieci wsparcia

Tematyka szkoleń w dużej mierze zależy od zidentyfikowanych potrzeb uczestników, zgłoszonych przez nich w toku realizacji projektu. Możliwa jest organizacja dedykowanych warsztatów np. z zakresu Design Thinking (pol. „myślenie projektowe”), czyli rozwiązywania problemów

fot. depositphotos

poprzez wstępne określenie potrzeb pojedynczego użytkownika i analizę dokonaną przez wielodyscyplinarny zespół współpracowników lub uczestników szkolenia.

Planowane jest m.in. „mapowanie” pomysłów oraz tworzenie sieci wsparcia, analiza i szacowanie ryzyka oraz sposoby jego minimalizowania lub zapobiegania z uwzględnieniem aspektów, np. prawnego, kulturowego, organizacyjnego, finansowego, społecznego oraz psychologicznego. Przewidziany jest również trening podejmowania decyzji w odpowiednim czasie oraz przewidywania sukcesu i porażki.

WAŻNE!

Z myślą o komforcie uczestników, którzy jednocześnie po raz kolejny stali się przedsiębiorcami i muszą oszczędnie gospodarować swoim czasem, sesje szkoleniowe ustalane będą na bieżąco, w pobliżu ich siedzib lub miejsc zamieszkania, w łatwo dostępnych miejscach, z uwzględnieniem transportu publicznego. W sytuacji, gdy kolejna fala pandemii uniemożliwi stacjonarne spotkania, sesje i spotkania z doradcami odbywać się będą online.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Współpraca ponadnarodowa na rzecz przedsiębiorczości

Dofinansowanie realizacji projektów z Funduszy Europejskich daje wielu podmiotom możliwość wypracowania i przetestowania nowych rozwiązań, które nie mogłyby powstać bez unijnego wsparcia. Inicjatywy, wdrażane w ramach Działania 4.3 „Współpraca ponadnarodowa” Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) dotyczą wielu obszarów tematycznych, w tym również przedsiębiorczości. Konkursy, ogłaszane przez Instytucję Pośredniczącą dla Działania 4.3 PO WER, czyli Centrum Projektów Europejskich, często były ukierunkowane na pomoc przedsiębiorstwom oraz działania na rzecz ich pracowników. Jeden z nich przewidywał wsparcie wyłącznie dla podmiotów należących do sektora przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich. Istotną wartość dodaną przedsięwzięć realizowanych w ramach Działania 4.3 PO WER wynika z faktu, iż są one obowiązkowo wdrażane we współpracy z partnerami ponadnarodowymi oraz z tego, że rozwiązania w nich wypracowane muszą zawierać element nowości na polskim rynku.

Zakres nowych rozwiązań wypracowywanych w projektach współpracy ponadnarodowej PO WER jest szeroki i dotyczy różnych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw, co najlepiej obrazują przykłady inicjatyw opisanych w dalszej części artykułu.

Projekt zatytułowany „**INDUSTRY 4.0. Immanentny wielostopniowy model przygotowania polskich MŚP na wejście w 4. rewolucję przemysłową**”, zrealizowany przez spółkę BD Center Sp. z o.o. w partnerstwie z włoskim stowarzyszeniem INFOR ELEA, miał na celu poszerzenie oferty instytucji szkoleniowych, dostosowujących kadry mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw do zmian technologicznych oraz do wejścia w czwartą rewolucję przemysłową. Dzięki temu powstało rozwiązanie, składające się z modelu wsparcia przedsiębiorców przez instytucje szkoleniowe oraz portalu Industry 4.0, zawierającego informacje na temat rewolucji przemysłowej, a także programów i materiałów szkoleniowych dla pracowników oraz kadry zarządzającej

w przedsiębiorstwach. Materiały te zawierają scenariusze oraz ramowe programy kursów, wspierające podnoszenie kompetencji pracowników i kadry zarządzającej przedsiębiorstw poprzez naukę wykorzystania najnowszych technologii teleinformatycznych.

W projekcie „**Tworzenie systemu sieciowego wsparcia przedsiębiorczości rodzinnej – Lokalne Centra Kompetencji Rozwoju Firm Rodzinnych**” Stowarzyszenie Inicjatywa Firm Rodzinnych, działając w ramach sieci współpracy ze Związkiem Miast Polskich oraz Agencją Rozwoju Regionu Kutnowskiego, wypracowało system sieciowego wsparcia przedsiębiorczości rodzinnej. Bazując na doświadczeniach hiszpańskich, w ramach projektu opracowano model Lokalnych Centrów Kompetencji (LKC). LKC jest wydzielonym podmiotem, kierowanym przez animatora lokalnego, działającym na terenie danej gminy lub w obrębie jej obszaru funkcjonalnego we współpracy z podmiotami i instytucjami, które wykazują potrzebę wspólnej aktywności w celu wzmocnienia potencjału gospodarczego w wyniku zacieśnienia współpracy z firmami rodzinnymi i włączenia ich w działania trwałej budowy środowiska lokalnego. Model został przetestowany, a następnie wdrożony w siedmiu miastach Polski. W ramach tego przedsięwzięcia powstał również portal polskich firm rodzinnych – www.firmyrodzinne.eu – na którym, oprócz poradnika oraz materiału zawierającego instrukcje i rekomendacje, dostępne są nagrania 40 webinarów tematycznych poświęconych różnorodnym zagadnieniom związanym ze specyfiką firm rodzinnych.

Projekt „**Kompleksowy program wsparcia MŚP działających w branży opiekuńczej – adaptacja modelu szwedzkiego dla pracowników 50+**”, wdrażany przez firmę QS Zurich Sp. z o.o. wraz ze szwedzkim przedsiębiorstwem Swedish Care International AB, ma na celu wypracowanie rozwiązania, które wspomogę utrzymanie aktywności zawodowej pracowników przedsiębiorstw z branży opiekuńczej w wieku przedemerytalnym i emerytalnym. Realizatorzy tej inicjatywy bazują na pomysłach z sukcesem stosowanych w Szwecji i planują zastosować model wydłużania aktywności zawodowej zatrudnionych w małych i średnich przedsiębiorstwach opiekunów osób starszych. Zostanie on wdrożony w 50 firmach z sektora MŚP z całej Polski. Rozwiązanie to przewiduje:

- kompleksowy system wspierania MŚP, obejmujący takie narzędzia, jak:

fot. depositphotos

- standard zarządzania wiekiem w MŚP świadczących komercyjne usługi opiekuńcze nad osobami z demencją,
- repozytorium online do gromadzenia materiałów wynikających z doświadczeń i wiedzy pracowników w wieku 50+;
- zestaw metod wspierania pracowników – opiekunów osób starszych w pozostaniu na rynku pracy po osiągnięciu wieku przedemerytalnego lub emerytalnego, do których zalicza się:
 - coaching,
 - możliwość zastosowania bardziej elastycznych form zatrudnienia,
 - kompleksowy system doszkalający w formie stacjonarno-e-learningowej, dostosowany specjalnie do potrzeb osób w wieku emerytalnym i przedemerytalnym, zawierający elementy wirtualnej rzeczywistości i oparty bezpośrednio na doświadczeniach partnera szwedzkiego w zarządzaniu aplikacjami edukacyjnymi.

W najbliższej przyszłości inicjatywy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości pozostają nadal tematem aktualnym, dlatego będą kontynuowane w perspektywie finansowej 2021–2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). FERS – jako następca Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój – zapewni dalsze działania wspierające rozwój społeczny i gospodarczy naszego kraju.

**WYDZIAŁ PROJEKTÓW EFS
CENTRUM PROJEKTÓW EUROPEJSKICH**

Nieprawidłowości w programach operacyjnych polityki spójności na lata 2014–2020

Nieprawidłowość oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego, dotyczące stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii Europejskiej poprzez obciążenie go nieuzasadnionym wydatkiem.

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku, zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym, państwa członkowskie powinny podjąć stosowne działania, gwarantujące prawidłową strukturę i funkcjonowanie swoich systemów zarządzania oraz kontroli w celu zapewnienia zgodnego z prawem i prawidłowego wykorzystania środków unijnych. Kluczowe w tym aspekcie są działania mające na celu zapobieganie powstawaniu nieprawidłowości

i ich wykrywanie, dokonywanie korekt finansowych i odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie oraz – w razie potrzeby – działania naprawcze w związku z popełnionymi nieprawidłowościami.

Zapobieganie nieprawidłowościom polega przede wszystkim na zaprojektowaniu systemu zarządzania oraz kontroli zgodnie z przepisami unijnymi, które zostały tak skonstruowane, by zapewnić efektywne i zgodne z obowiązującymi przepisami wykorzystanie środków pochodzących z budżetu UE. Zasadniczym elementem sprawnego funkcjonowania tego systemu jest zapewnienie pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Ponadto istotną rolę odgrywają działania informacyjne oraz edukacyjne skierowane do beneficjentów, w szczególności w zakresie zasad kwalifikowalności wydatków.

Wykrywanie nieprawidłowości ma miejsce podczas szeroko pojętych kontroli wdrażania programów operacyjnych, tj. przede wszystkim podczas kontroli dokumentacji projektu (np. kontrola ex-ante i ex-post zamówień), weryfikacji wniosków o płatność przedkładanych przez beneficjenta oraz kontroli na miejscu realizacji projektów prowadzonych przez różne podmioty, w tym w szczególności Instytucje Zarządzające (IZ), Instytucje Pośredniczące (IP), Instytucje Audytowe (IA), Komisję Europejską (KE), Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) czy Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO).

Stwierdzenie wystąpienia nieprawidłowości (tj. dokonanie tzw. pierwszego ustalenia administracyjnego lub sądowego) wiąże się z koniecznością podjęcia działań korygujących, polegających na pomniejszeniu wydatków kwalifikowalnych we wniosku beneficjenta o płatność lub na nałożeniu korekty finansowej. Dodatkowo należy dokonać oceny, czy nieprawidłowość wymaga zgłoszenia do KE. Państwo

fot. depositphotos

członkowskie zobowiązane jest do informowania KE o stwierdzonych nieprawidłowościach w następujących przypadkach:

- nieprawidłowość była przedmiotem pierwszego ustalenia administracyjnego lub sądowego i wkład z funduszy polityki spójności w ramach danej nieprawidłowości przekracza 10 tys. euro,
- nieprawidłowość może mieć następstwa wykraczające poza terytorium Polski – przypadki takie lub podejrzenie ich wystąpienia należy niezwłocznie zgłosić Komisji, wskazując inne państwa członkowskie, których dotyczy nieprawidłowość, niezależnie od jej wymiaru finansowego,
- KE przedstawiła pisemny wniosek o informację w odniesieniu do danej nieprawidłowości lub grupy nieprawidłowości.

Podstawą prawną do nałożenia korekty finansowej są przepisy rozporządzenia ogólnego, ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz umowy/decyzji o dofinansowanie projektu, w której beneficjent zobowiązuje się realizować projekt zgodnie z odpowiednimi przepisami unijnymi, krajowymi, w tym wytycznymi.

Celem korekty finansowej jest doprowadzenie do sytuacji, w której 100 proc. wydatków, objętych wnioskiem o płatność skierowanym do KE, będzie zgodnych z regulacjami UE i krajowymi. W odniesieniu do projektu korekta wiąże się z obniżeniem kwoty współfinansowania unijnego oraz krajowego, przyznanej temu projektowi. Kwota korekty może zostać ponownie wykorzystana w ramach danego programu, jednakże nie

może zostać przeznaczona na projekt, który był przedmiotem korekty.

Odzyskiwanie nieprawidłowo wydatkowanych środków polega na podjęciu działań zmierzających do tego, by beneficjent zwrócił nieprawidłowo wydatkowane środki lub by zostały one potrącone z kolejnych płatności na rzecz beneficjenta. Odzyskiwanie środków może odbywać się w szczególności w procedurze wskazanej w art. 207 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych.

Działania naprawcze polegają na likwidacji skutków nieprawidłowości i problemów o charakterze systemowym, które mogą mieć wymiar nie tylko finansowy. Poza skorygowaniem nieprawidłowych wydatków należy, gdy jest taka potrzeba, podjąć też inne działania. Są one uzależnione od rodzaju stwierdzonego problemu i mogą polegać np. na zapewnieniu beneficjentom lepszej informacji na temat wydatków kwalifikowalnych, podniesieniu kwalifikacji pracowników zajmujących się wdrażaniem programu operacyjnego, zintensyfikowaniu działań kontrolnych. Działania naprawcze powinny być podejmowane możliwie szybko po stwierdzeniu nieprawidłowości lub problemu o charakterze systemowym.

Źródło: Wytyczne w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz zgłaszania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014–2020 z dnia 3 grudnia 2018 r.

DARIUSZ PIETRZYK
Wydział Projektów EFS
Centrum Projektów Europejskich

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład to strategia Unii Europejskiej, w której zobowiązuje się ona osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. Realizacja tego celu będzie wymagała transformacji społeczno-gospodarczej w całej Europie – racjonalnej kosztowo i sprawiedliwej oraz zrównoważonej społecznie.

Już 11 grudnia 2019 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu. W grudniu kolejnego roku Rada Europejska potwierdziła, iż należy w UE przeprowadzić zieloną transformację. Skorygowano ustalenia z 2014 r., zgodnie z którymi zakładanym do realizacji celem miało być ograniczenie emisji gazów cieplarnianych netto do 2030 r. o co najmniej 40 proc. W nowej strategii przyjęto 55 proc. Dzięki zmianom w prawie do zerowej emisyjności miałyby się przyczynić wszystkie sektory gospodarki i społeczeństwa, powstałyby też wskaźniki postępu w realizacji tego celu. W kwietniu 2021 r. Rada Europejska i Parlament Europejski osiągnęły wstępne porozumienie w zakresie prawa klimatycznego. W porozumieniu przewiduje się, że:

- redukcja emisji będzie ważniejsza niż ich pochłanianie,
- powstanie europejski naukowy komitet doradczy ds. zmiany klimatu, który będzie dostarczać porady naukowe oraz sporządzać sprawozdania na temat unijnych działań, celów klimatycznych i budżetów emisyjnych,
- Komisja Europejska zaproponuje przejściowy cel klimatyczny na 2040 r.

Przed ostatecznym przyjęciem prawo to musi zostać zatwierdzone przez obie instytucje, przy czym Rada Europejska zatwierdziła już porozumienie w maju 2021 r. Propozycje zmian i aktualizacji przepisów w dziedzinie klimatu oraz energii to kolejny krok Komisji Europejskiej do osiągnięcia spójności z uzgodnionym ogólnym celem na 2030 r. Aby go osiągnąć, opracowane zostały szczegółowe strategie, odnoszące się do tych gałęzi polityki gospodarczej, które w największym stopniu wpływają na zmiany klimatyczne.

Europejska strategia przemysłowa i plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym stanowią wytyczne w zakresie transformacji w stronę neutralności klimatycznej oraz przywództwa cyfrowego. Miałyby one umożliwiać i przyspieszać zmiany, innowacje i wzrost. Komisja opublikowała nową strategię przemysłową w marcu 2020 r., zaś w listopadzie

ubiegłego roku – uszczegółowienie opisujące, jak przy okazji wychodzenia z kryzysu związanego z COVID-19 działać na rzecz bardziej dynamicznego, odpornego, a także konkurencyjnego przemysłu europejskiego. W tworzeniu popandemicznego porządku istotnym będzie, aby odbudowa była sprawiedliwa, oparta na zasadach konkurencyjności, integracji jednolitego rynku, zrównoważonego rozwoju, spójności, jedności, solidarności, obiegu zamkniętego i ochrony środowiska. Powinny być również przestrzegane normy społeczne. Wśród ponad 30 działań, zaproponowanych do realizacji, znalazły się m.in. te z sektora elektroniki oraz ICT, a także produkcji baterii, opakowań i tworzyw sztucznych, branża włókiennicza, budowlana oraz żywnościowa.

W maju 2020 r. Komisja Europejska projekt unijnej strategii o bioróżnorodności 2030. Realizując jej cele, UE do 2030 r. powinna odbudować europejską bioróżnorodność, czym przysłuży się klimatowi i ludzkości.

Działania proponowane w strategii to m.in. wzmocnienie obszarów chronionych w Europie oraz odbudowa zdegradowanych ekosystemów poprzez zwiększenie arealu rolnictwa ekologicznego, ograniczenie stosowania pestycydów oraz zmniejszenie towarzyszącego im ryzyka, a także sadzenie drzew. Cele unijnej strategii bioróżnorodnościowej 2030 przyjęte zostały w październiku 2020 r. przez Radę ds. Środowiska. W działania mające przyczynić się do osiągnięcia założeń strategii, niezbędne jest pełne włączenie celów bioróżnorodnościowych w działania wszystkich sektorów gospodarki.

Kolejnym dokumentem, spójnym z Europejskim Zielonym Ładem, jest strategia „Od pola do stołu”, która zakłada przestawienie obecnego systemu żywnościowego UE na model zrównoważony. Jej założenia mają być realizowane poprzez:

- wystarczającą podaż niedrogiej żywności, co przyczyni się jednocześnie do osiągnięcia przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r.,
- sprawiedliwy dochód i silne wsparcie dla producentów surowców,

- konkurencyjność unijnego rolnictwa w świecie.
- Priorytetem wynikającym z zapisów tej strategii jest bezpieczeństwo żywnościowe w Unii Europejskiej. Strategię „Od pola do stołu” przyjęto w październiku 2020 r.

Zrównoważony i inteligentny sektor mobilności to kolejne ważne ogniwo strategii Europejskiego Zielonego Ładu. Bez niego nie będzie możliwe przejście do gospodarki o zerowej emisji netto. Aby tego dokonać, emisje sektora transportu muszą zmniejszyć się o 90 proc. do 2050 r. Rada Europejska podjęła wobec tego prace nad kilkoma inicjatywami ustawodawczymi i nieustawodawczymi. Są nimi:

- ogłoszenie roku 2021 „Europejskim Rokiem Kolei”,
- zmiana zasad pobierania opłat drogowych od pojazdów ciężkich,
- nowe finansowanie w ramach instrumentu „Łącząc Europę”, wspierające dekarbonizację transportu.

Obecnie w gospodarce i życiu codziennym niezbędną rolę pełnią różnego rodzaju chemikalia. Jednocześnie są one szkodliwe zarówno dla środowiska, jak i dla ludzi. Rada Europejska stworzyła strategię UE w zakresie chemikaliów,

wyznaczającą długofalową wizję unijnej polityki, co ma zapewnić osiągnięcie nietoksycznego środowiska, zapewniającego w większym stopniu ochronę zdrowia ludzkiego. Strategia ta stanowi istotny komponent Europejskiego Zielonego Ładu i ma służyć osiągnięciu zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń. Według zawartych w niej postulatów należy:

- lepiej chronić zdrowie ludzi,
- zwiększyć konkurencyjność przemysłu,
- wspierać nietoksyczne środowisko.

Zróżnicowanie państw wchodzących w skład Unii Europejskiej powoduje, że część z nich stanie przed większymi wyzwaniami z uwagi na planowaną transformację. Ma to związek głównie z paliwami kopalnymi i wysokoemisyjnym przemysłem. Właśnie dlatego wprowadzono mechanizm sprawiedliwej transformacji – by finansowo i technicznie wesprzeć regiony, które w największym stopniu ucierpią w wyniku przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną. Co najmniej 100 mld euro zostanie przeznaczonych w okresie 2021–2027 na:

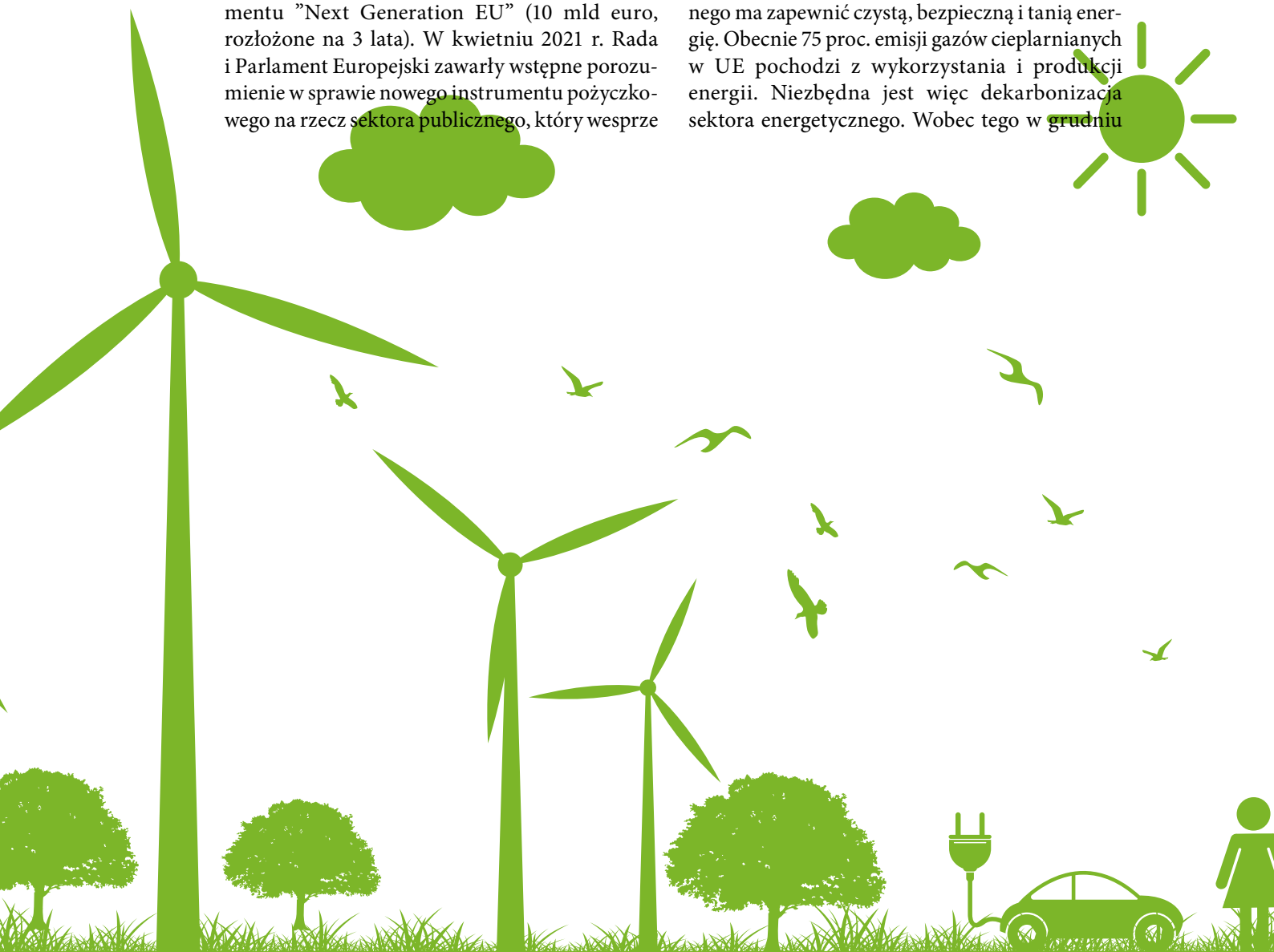
- ludzi i społeczności, a w tym: poszerzenie możliwości zatrudnienia i zmiany kwalifikacji, zwiększenie energooszczędności mieszkań oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego,

- przedsiębiorstwa, w tym: uatrakcyjnienie dla inwestorów procesu przejścia na technologie niskoemisyjne, zapewnianie im wsparcia finansowego oraz zmotywowanie do inwestowania w badania i innowacje,
- państwa członkowskie lub regiony, w tym: inwestowanie w nowe zielone miejsca pracy, zrównoważony transport publiczny, łączność cyfrową i ekologiczną infrastrukturę energetyczną.

Wstępne porozumienie polityczne, wypracowane przez prezydencję niemiecką z Parlamentem Europejskim w sprawie nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji o wartości 17,5 mld euro, zawarto w grudniu 2020 r. Środki będą pochodzić z wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 (7,5 mld euro) oraz instrumentu "Next Generation EU" (10 mld euro, rozłożone na 3 lata). W kwietniu 2021 r. Rada i Parlament Europejski zawarły wstępne porozumienie w sprawie nowego instrumentu pożyczkowego na rzecz sektora publicznego, który wesprze

transformację gospodarki UE w kierunku neutralności klimatycznej. Skorzystać z niego będą mogły regiony najbardziej dotknięte skutkami działań transformacyjnych, służących realizacji celów klimatycznych UE oraz celu polegającego na osiągnięciu przez UE neutralności klimatycznej, tj. np. regiony górnicze oraz regiony o wysokiej emisji dwutlenku węgla. Wsparcie uzyska szereg projektów dotyczących zrównoważonych inwestycji, które stanowią odpowiedź na potrzeby rozwojowe tych regionów, wynikające z transformacji klimatycznej. Są to przedsięwzięcia w takich obszarach, jak: infrastruktura energetyczna i transportowa, sieci ciepłownicze, środki zwiększające efektywność energetyczną oraz infrastruktura społeczna.

Unijna strategia integracji systemu energetycznego ma zapewnić czystą, bezpieczną i tanią energię. Obecnie 75 proc. emisji gazów cieplarnianych w UE pochodzi z wykorzystania i produkcji energii. Niezbędna jest więc dekarbonizacja sektora energetycznego. Wobec tego w grudniu

2020 r. Komisja Europejska przedstawiła strategię w zakresie czystej energii. Zawarto w nich postanowienia dotyczące energii z morskich źródeł odnawialnych i wodoru.

Strategia „Fala renowacji” ma zintensyfikować renowację budynków w UE po to, by skłonić sektor budowlany do współudziału w zaplanowanej przez UE neutralności klimatycznej oraz zapewnić sprawiedliwą i uczciwą transformację ekologiczną. Budynki pochłaniają 40 proc. energii w UE i powodują 36 proc. energopochodnych emisji gazów cieplarnianych. W czerwcu 2021 r. Rada Europejska zaaprobowwała cel strategii, którym jest co najmniej podwojenie do 2030 r. wskaźników renowacji energetycznych w UE, a przy tym walka z ubóstwem energetycznym, tworzenie nowych miejsc pracy oraz promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Dostosowanie polskich programów, formułowanych zarówno w ramach Funduszy Europejskich, Krajowego Planu Odbudowy, jak i krajowych

programów musi odpowiadać zaprezentowanym, unijnym strategiom. Ten fakt znajduje odzwierciedlenie zarówno w negocjowanych i konsultowanych dokumentach, jak również w realizowanych już przedsięwzięciach, czego wyraz stanowią ogłoszone w br. przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej konkursy w ramach programów:

- „Nowa Energia”,
- „Zielony Transport Publiczny”,
- „Mój Prąd”,
- „Czyste Powietrze”,

wpisujące się bezpośrednio w realizację założeń Europejskiego Zielonego Ładu. Podobnie w Krajowym Planie Odbudowy negocjacje, które zakończyły się 22 lipca br., 37 proc. środków musi być przekierowanych na zielone inwestycje związane z ochroną klimatu.

KRZYSZTOF GAJEWSKI
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Niebieska przedsiębiorczość – innowacyjne projekty gospodarki morskiej

W ramach Programu Interreg Południowy Bałtyk 2014–2020 dofinansowane zostały inicjatywy wspierające przedsiębiorczość w obszarze gospodarki morskiej. Poniżej opisano kilka innowacyjnych przedsięwzięć.

Projekt **InterMarE**, który był wdrażany od początku lipca 2017 r. do końca czerwca 2021 r., powstał z potrzeby rozwoju międzynarodowej współpracy i promocji przedsiębiorstw działających w sektorze niebieskiej gospodarki. Według twórców tej inicjatywy obszar Południowego Bałtyku nie mógł pochwalić się w porównaniu z innymi makroregionami UE równie wysokim umiędzynarodowieniem gospodarki morskiej, co wymagało zmiany. Przedsięwzięcie pomogło wielu małym i średnim przedsiębiorstwom, dając im możliwość wdrożenia innowacyjnych technologii i włączając je do międzynarodowego łańcucha dostaw, a tym samym zwiększając ich konkurencyjność na rynku.

Projekt pozwolił na wykształcenie odpowiednich instrumentów wsparcia dla inwestorów. Głównym założeniem inicjatywy było stworzenie czytelnej bazy danych oraz sieci projektu, umożliwiającej firmom zarejestrowanym na platformie i klientom zewnętrznym łatwiejszą współpracę. Wykonano dokładną analizę oferty przedsiębiorstw działających w sektorze gospodarki morskiej, co pozwoliło na umieszczenie na platformie informacji o ponad 230 podmiotach z Polski, Danii, Niemiec, Litwy, Włoch, Szwecji i Turcji oraz o obszarach ich działalności.

W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono ponadto wiele warsztatów i konferencji dla przedsiębiorców. Tegoroczna wystawa, zatytułowana „Maritime Economy Exhibition”, która odbyła się podczas Międzynarodowych Targów Gdańskich i została zorganizowana wyjątkowo w formule online, obejmowała szeroko pojętą tematykę gospodarki morskiej. Pojawiły się wirtualne stoiska prezentujące zarówno problemy ekologii oraz akwakultury, jak i kwestie przemysłu stoczniowego, a także informacje o morskich wystawach i imprezach. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem, a w targach i konferencjach wzięło udział ponad 800 uczestników. W poprzednich latach stoiska partnerów InterMarE pojawiały się także na targach w Norwegii, Niemczech, Wielkiej Brytanii czy nawet Korei Południowej.

Kolejną europejską inicjatywą ściśle związaną z rozwojem gospodarki morskiej jest projekt **ELMAR Electric Water Mobility** obejmujący działania związane z mobilnością elektryczną w regionie Południowego Bałtyku. Realizacja przedsięwzięcia została zaplanowana na okres trzech lat od sierpnia 2017 r. Głównym celem tej inicjatywy jest wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, a także start-upów w sektorze budowy statków oraz łodzi o elektrycznych napędach poprzez umożliwienie partnerom wejścia na zagraniczne rynki zbytu.

W ramach projektu prowadzone są analizy międzynarodowe i regionalne rynku, co umożliwia dostarczanie jego odbiorcom wiedzy na temat e-mobilności morskiej. Ze względu na duże zainteresowanie użytkowaniem elektrycznych pojazdów wodnych, przedsięwzięcie to wydaje się być niesamowicie przyszłościowe, a możliwości, które stwarza, pozwalają na rozszerzenie produkcji w sektorze na arenę międzynarodową. Tym samym nie istnieje już konieczność importu łodzi i statków spoza regionu południowego Bałtyku, a wzrasta konkurencyjność i atrakcyjność sektora gospodarki wodnej w objętym programem obszarze.

W celu zapewnienia skutecznego rozwoju i promocji działalności tego typu w czasie trwania projektu podejmowane są liczne działania, pozwalające jego beneficjentom na jak najwydajniejsze skorzystanie z oferowanego wsparcia. Przeprowadzone analizy rynku sprzedaży pozwoliły na uzyskanie informacji o firmach zainteresowanych współpracą, z jednoczesną gwarancją dalszego przekazywania wiedzy na zasadzie know-how od kompetentnych pracowników. Zgodnie z założeniami przedsięwzięcia utworzono portal internetowy zbierający informacje na temat dostawców e-technologii sektora morskiego, stanowiący wspólną platformę dla działających w regionie małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto projekt ELMAR przez cały czas zapewnia możliwość udziału w różnego rodzaju sympozjach, konferencjach eksperckich oraz targach, gdzie prezentowana jest tematyka łodzi elektrycznych.

CTCC Creative Traditional Companies Cooperation to międzynarodowy projekt skupiający partnerów z Polski, Litwy, Niemiec, Danii i Szwecji, którego główną ideą było zwiększenie współpracy między sektorami niebieskim oraz

zielonym. Celem przedsięwzięcia, realizowanego od lipca 2017 r. do czerwca 2021 r., było wprowadzenie na rynek regionalny nowych produktów charakteryzujących się innowacyjnością. Flagową inicjatywę stanowiło stworzenie platformy potrójnej helisy partnerstwa kreatywno-tradycyjnego, umożliwiającej łatwe zarządzanie działaniami w interdyscyplinarnych zespołach. Projekt opiera się na połączeniu nowoczesności z tradycją, gdyż z jednej strony branże tradycyjne zapewniają stabilizację gospodarczą, ale z drugiej – prezentowane przez nie rozwiązania nie zawsze mają pozytywny wpływ na środowisko. Firmy kreatywne proponują zyskowne usługi oraz modele biznesowe, z jednoczesnym dostosowaniem technologii do wymogów ekologicznych.

Skala projektu to ponad 200 małych i średnich firm z regionu Południowego Bałtyku, działających w niebieskim i zielonym sektorze gospodarki, m.in. w transporcie i turystyce morskiej oraz w przemyśle stoczniowym, a także zajmujących się produkcją energii odnawialnej. Rozwiązania CTCC zakładają przejście na ekologiczne materiały oraz ogólne zmniejszenie ich zużycia. W czasie trwania projektu odbywały się konferencje, warsztaty i szkolenia, w których podkreślano, jak ważna jest dyscyplinarna różnorodność w grupach przedsiębiorstw. Zakres działań projektowych obejmował m.in. stworzenie ulepszonych znaków nawigacyjnych w portach, projektowanie statków w sposób ergonomiczny i przyjazny dla środowiska oraz bezpieczne oznakowanie obszarów przybrzeżnych.

Ponadto CTCC przygotowało rozwiązania możliwe do realizacji po zakończeniu trwania projektu. Nadal odbywają się przykładowo szkolenia Triple-Helix czy coroczne Konkursy Przedsiębiorczości, które spełniają wymogi samofinansowania.

MARTA FELSKA
Wspólny Sekretariat
Programu Interreg Południowy Bałtyk

Innowacje na pograniczu polsko-czesko-niemieckim

Otwartość na współpracę przyczynia się do tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Z tego względu tak ważna jest wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy polskimi, czeskimi i niemieckimi partnerami.

Od 2017 r. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA zrealizowała trzy projekty w ramach Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014–2020, których celem była intensyfikacja współpracy transgranicznej w zakresie innowacyjności, zdefiniowanie oraz informowanie o kompetencjach gospodarczych pogranicza polsko-saksońskiego, jak również podniesienie kompetencji instytucji i przedsiębiorstw obszaru wsparcia w zakresie ochrony klimatu.

Projekt **InnoCopPolSax** skupiał się głównie na uwrażliwieniu małych i średnich przedsiębiorstw na niewykorzystane potencjały innowacyjności. Do przezwyciężenia powyższych deficytów zastosowano metodę audytów innowacyjności. Analiza obejmowała wewnętrzne procesy oraz otoczenie biznesu. Na tej podstawie opracowano „Rekomendacje na rzecz wsparcia transgranicznych i proinnowacyjnych kooperacji gospodarczych na pograniczu polsko-saksońskim”.

W ramach przedsięwzięcia zrealizowane zostały trzy wydarzenia informacyjne i wspierające nawiązywanie współpracy oraz jedna konferencja końcowa w Bautzen, zatytułowana „Wschodniosaksońskie Dni Branży Maszynowej”, a także 24. i 25. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm w Szklarskiej Porębie.

Wszystkie wymienione wydarzenia stanowiły fantastyczną okazję do nawiązania międzynarodowych kontaktów biznesowych, szczególnie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorców z branży IT, metalowej, budowy maszyn oraz automatyki przemysłowej. Na szczególną uwagę zasługuje Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji z największą w Polsce giełdą kooperacyjną B2B (ang. business-to-business).

Kontynuacją opisaną powyżej inicjatywy był projekt **DigiNetPolSax**, który nawiązywał do wyzwań oraz niedoborów istniejących w polsko-saksońskim obszarze wsparcia w związku z przemianami

zachodzącymi w ramach czwartej rewolucji przemysłowej. Zorganizowano konferencje informacyjno-kooperacyjne, które koncentrowały się na tematyce digitalizacji, możliwościach kooperacyjnych oraz wyzwaniach związanych z wdrażaniem przemysłu 4.0 w przedsiębiorstwach. Jednym z ważniejszych zadań przedsięwzięcia było zdefiniowanie kompetencji gospodarczych pogranicza oraz utworzenie cyfrowej platformy „Atlas kompetencji gospodarczych – triborderatlas.eu”.

W ramach **EnergyTransPolSax** w dalszym ciągu są realizowane cele wcześniejszych projektów InnoCoopPolSax oraz DigiNetPolSax, poszerzone o tematykę związaną z ograniczeniem dostępności zasobów oraz zmianą klimatu. Inicjatywa dąży do podnoszenia kompetencji instytucji i przedsiębiorstw obszaru wsparcia w zakresie ochrony klimatu z wykorzystaniem współpracy transgranicznej.

Dynamika rozwoju trendów gospodarczych powoduje, że prowadzenie działalności biznesowej i utrzymanie się w ogólnej, światowej konkurencji staje się coraz większym wyzwaniem – w szczególności dla małych i średnich przedsiębiorstw. Jednym z takich wyzwań jest dostosowanie się do zmian klimatu. Kwestie ekologiczne oraz energetyczne nie są już tylko sprawą organizacji ekologicznych czy podmiotów z sektora przemysłu ciężkiego, ale dotyczą podmiotów w ujęciu globalnym.

Aby osiągnąć niniejszy cel 4 listopada 2021 r. zorganizowane zostanie 28. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm. Podczas tego wydarzenia prelegenci z trzech krajów będą dyskutować o trendach w e-mobilności, wykorzystaniu nowych źródeł energii w obszarze rozwoju elektromobilności, a także o trwającej transformacji energetycznej oraz znaczeniu wodoru dla redukcji emisji i zrównoważonego rozwoju. W programie zaplanowano dwa panele dyskusyjne, dotyczące rozbudowy infrastruktury sprzyjającej rozwojowi elektromobilności oraz modernizacji energetyki ciepłej w celu obniżenia emisji CO₂ na przykładzie współpracy pomiędzy miastami: Görlitz i Zgorzelec. Więcej informacji na temat konferencji znajduje się pod linkiem: <https://karr.pl/28-polsko-niemiecko-czeskie-forum-kooperacji-firm/>.

Nazwa projektu:	InnoCopPolSax – wsparcie transgranicznej i wspierającej innowację współpracy na polsko-saksońskim pograniczu
Czas realizacji:	1 stycznia 2017 r. – 28 lutego 2019 r.
Dofinansowanie z EFRR ¹ :	ponad 296 tys. euro
Partner wiodący projektu:	Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH
Partnerzy projektu:	Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości (Technologie- und Gründerzentrum Bautzen GmbH), Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
Informacje o projekcie:	https://karr.pl/tag/innocooppolsax/

1 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Nazwa projektu:	DigiNetPolSax – digitalizacja na rzecz wspólnego obszaru gospodarczego
Czas realizacji:	1 marca 2019 r. – 28 lutego 2021 r.
Dofinansowanie z EFRR:	ponad 497 tys. euro
Partner wiodący projektu:	Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
Partnerzy projektu:	Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości (Technologie- und Gründerzentrum Bautzen GmbH), Szkoła Wyższa Zittau/Görlitz we współpracy z Centrum Tworzyw Sztucznych Fraunhofera – HSZG i Fraunhofer IWU (Hochschule Zittau/Görlitz)
Informacje o projekcie:	https://karr.pl/diginetpolsax/

Nazwa projektu:	EnergyTransPolSax – wspólne odkrywanie nowych trendów w gospodarce energetycznej
Czas realizacji:	1 października 2020 r. – 30 czerwca 2022 r.
Dofinansowanie z EFRR:	ponad 279 tys. euro
Partner wiodący projektu:	Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
Partnerzy projektu:	Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH
Informacje o projekcie:	https://karr.pl/energytranspolsax/

Dodatkowo „Atlas kompetencji gospodarczych” polsko-saksońskiego pogranicza zostanie rozbudowany o następujące treści:

- przesłanki doskonalenia kompetencji regionu w obszarze ochrony środowiska (zielonego ładu),
- koncepcje i technologie w zakresie ochrony środowiska,
- efektywność energetyczna w przedsiębiorstwie,
- elektromobilność.

W ramach projektu opracowany i wydany zostanie również poradnik na temat rozpoczęcia działalności gospodarczej w Niemczech, który będzie też zawierał m.in. zagadnienia związane z oszczędnością energetyczną.

Na zakończenie projektu zaplanowano wizytę studyjną w Saksonii, podczas której polscy przedstawiciele samorządów i przedsiębiorcy będą mieli okazję zapoznać się z najnowszymi rozwiązaniami technologicznymi saksońskich instytutów badawczych oraz firm. To z kolei może zainicjować transgraniczny transfer technologii.

Rynek energetyczny to dzisiaj jeden z najważniejszych tematów. Od naszego zaangażowania w postępujący proces transformacji zależy przyszłość polskiej gospodarki. Zapotrzebowanie na energię cały czas wzrasta, dlatego stała się ona jednym z ważniejszych czynników wpływających na rozwój rynku. Musimy się skupić nie tylko na zarządzaniu energią, ale przede wszystkim na ograniczaniu jej zużycia poprzez podniesienie efektywności wykorzystania w gospodarce. Transformacja musi być zgodna z europejskimi trendami, a także przepisami prawa unijnego. Z tego względu wsparcie rządu ma ogromny wpływ na zwiększenie efektywności działań podejmowanych w celu wprowadzenia nowych rozwiązań w sektorze energetycznym. Posiadanie realnego wpływu na zmiany w energetyce to wyzwanie dla współczesnego świata. Projekt EnergyTransPolSax porusza te kwestie.

MARTA LIPNICKA
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

Przedsiębiorcza młodzież na polsko-słowackim pograniczu

Na polsko-słowackim pograniczu występuje unikalne bogactwo naturalnych i kulturowych zasobów, stanowiących o potencjale turystycznym tego wyjątkowego regionu. Jest to obszar atrakcyjny dla rozwoju turystyki aktywnej oraz rekreacyjnej. W wielu miejscach zachowały się elementy tradycyjnej ludowej kultury, a także zabytki architektury sakralnej i liczne obiekty muzealne.

Polsko-słowackie pogranicze wyróżnia również potencjał demograficzny – lokalna społeczność jest stosunkowo młoda. Potencjał ten stanowił duże wyzwanie, zwłaszcza w zakresie edukacji. Negatywnym zjawiskiem jest migracja młodych osób, poszukujących pracy i lepszych możliwości edukacji. Brak szans na zatrudnienie zmuszał młodych ludzi do wyjazdu z terenu pogranicza.

Wraz z inauguracją Programu Interreg Polska-Słowacja w latach 2014–2020 podjęta została współpraca w obszarze edukacji zawodowej. Program, wspierając projekty edukacyjne, pomaga młodym, przedsiębiorczym ludziom, odpowiada na potrzeby regionu i pracodawców oraz stwarza zawodowe warunki na zatrzymanie młodych mieszkańców pogranicza. Dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich wdrażane są projekty związane z dziedzictwem, które zachęcają do inwestycji oraz działalności turystycznej. Na pograniczu powstają nowe miejsca pracy. Szkoły i uczelnie dzielą się wiedzą oraz najlepszymi praktykami, podnosząc swoje kompetencje. Naturalną konsekwencją tych działań jest gospodarczy rozwój pogranicza, turystyki oraz edukacji szkolnej i zawodowej.

Przedsiębiorcze pogranicze

W Zespole Szkół Kształcenia Ustawicznego w Krośnie oraz Centrum Edukacyjnym Górny Szarysz w Bardejowie (Hornošarišské osvetové stredisko, Bardejov) realizowano mikroprojekt „Przedsiębiorcze pogranicze – polsko-słowacka inicjatywa edukacyjna”. Jest to inicjatywa edukacyjna, bazująca na stworzeniu podstaw merytorycznych oraz przeprowadzeniu

szkoleń. Działania te miały podnieść kompetencje w zakresie samozatrudnienia, z uwzględnieniem walorów charakterystycznych dla pogranicza polsko-słowackiego.

W ramach mikroprojektu młodzież mogła skorzystać z wielu aktywności, m.in. wziąć udział w spotkaniach warsztatowych, przeprowadzić symulację utworzenia w Polsce i Słowacji firm oraz współpracy między nimi, skorzystać ze szkoleń z zakresu: przedsiębiorczości, grafiki komputerowej, reklamy foto i video, organizacji eventów (event manager), pracy w charakterze przewodnika turystycznego czy też prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego. Część z tych kursów została przeprowadzona stacjonarnie, a inne udostępniono na platformie szkoleniowej online. Ponadto eksperci prowadzili zdalne konsultacje, w tym porady zawodowe.

Uczniowie nie tylko nabyli nową wiedzę i kompetencje, ale też mogli sprawdzić swoje umiejętności w praktyce. Transgraniczna współpraca pozwoliła na wymianę informacji. Uczestnicy kursów wspólnie przygotowywali projekty i dzielili się wiedzą. Dzięki temu młodzież z Polski i Słowacji nawiązała współpracę i nowe znajomości.

Edukacja zawodowa na pograniczu

Na pograniczu realizowanych jest wiele transgranicznych projektów edukacyjnych, dofinansowanych przez Unię Europejską. Kilka z nich dotyczy edukacji zawodowej. Projekt „Poprawa jakości kształcenia zawodowego na obszarze transgranicznym” zakłada porównanie treści kształcenia w zakresie gastronomii oraz mechaniki w Polsce i Słowacji. Na podstawie analizy zaplanowano wspólne doskonalenie umiejętności zawodowych uczniów oraz nauczycieli. Uczniowie zrealizują również staże i praktyki zawodowe.

Projekt „Szlaki turystyczne pogranicza słowacko-polskiego jako narzędzie edukacji zawodowej dla utrzymania młodych ludzi w regionie” ma na celu podniesienie wiedzy potencjalnych

fot. Marcin Bednarz, Zespół Szkół
 Kształcenia Ustawicznego w Krośnie

przewodników turystycznych z obszaru pogranicza. Zaplanowano przygotowanie 10 bloków tematycznych prezentujących pogranicze jako region o wspólnej historii i kulturze. Pośród tematów znalazły się m.in.: pierwsza wojna światowa w Karpatach, kościoły greckokatolickie, kultura żydowska i związane z nią zabytki, krajobrazy kulturowe i kształtowanie przestrzeni tożsamości regionalnej. W pierwszej kolejności eksperci przygotowali szkolenie od strony merytorycznej. Teraz korzystają z niego mieszkańcy regionu, głównie młodzi ludzie. W sumie przeszkolonych zostanie około 200 uczestników. Każdy kurs trwa około 200–240 godzin. Dzięki zdobytej wiedzy uczestnicy będą mogli znaleźć pracę w sektorze usług turystycznych w regionie.

Zrównoważony rozwój pogranicza stanowi założenie realizatorów projektu „Wysoka jakość transgranicznej edukacji zawodowej drogą do poprawy rynku pracy na terenie pogranicza”.

W ramach przedsięwzięcia przeprowadzona została analiza edukacji zawodowej w tym regionie, m.in. poprzez organizację wizyt i warsztatów w krajach partnerskich, aby zidentyfikować różnice w Polsce i na Słowacji. Finałem projektu będzie kampania promocyjna na temat możliwości zawodowych na obszarze polsko-słowackiego pogranicza.

Powyższe projekty były realizowane ze wsparciem Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Polska-Słowacja. Program od 2014 r. wspiera edukację na pograniczu poprzez dofinansowanie projektów i mikroprojektów. Fundusze Europejskie stanowią 85 proc. budżetu przedsięwzięć. Więcej informacji o projektach znajduje się na stronie: www.projekty.plsk.eu.

ALEKSANDRA GIERAT
 Wspólny Sekretariat Techniczny
 Programu Interreg V-A Polska-Słowacja
 2014–2020

fot. CPE

Wakacje z PBU

Dzięki Programowi Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020 (PWT PBU 2014–2020) turyści, którzy w trakcie tegorocznych wakacji odwiedzą wschodnie rubieże Polski, mieli okazję skorzystać z nowych produktów turystycznych stworzonych w trakcie realizacji projektów finansowanych z Funduszy Europejskich. W ofercie znalazły się m.in. nowe szlaki rowerowe, kajakowe oraz piesze, warsztaty astronomiczne i rękodzielnicze, a także koncerty i festyny.

Podobnie jak w zeszłym roku do odwiedzenia miejsc, gdzie realizowane są projekty finansowane z PWT PBU 2014–2020 zaprasza Wspólny Sekretariat Techniczny programu w ramach cyklu „Wakacje z projektami PBU”. Turyści odwiedzający wschód Polski (ale również Białoruś i Ukrainę) nie mogli narzekać na nudę.

Rowerem lub spacerem

Odwiedzając Bieszczadzki Park Narodowy roweryści mogą przejechać aż 46 km trasą „Karpackiego Szlaku Miodu”. Szlak zaczyna się oraz kończy w Tarnawie Niżnej. Na trasie przebiegającej przez górskie wioski można odwiedzić m.in. pasiekę, Centrum Promocji Leśnictwa i Stację Konia Huculskiego.

fot. NGO
Stowarzyszenie
Pszczelarzy
„Karpacka
eko-pasieka”

Z kolei ci, którzy od podróżowania rowerem wolą długi spacer, mogą wybrać się na wycieczkę pieszą 14-kilometrowym szlakiem wokół Lutowisk. Tu również można zobaczyć kilka pasiek (a nawet kupić miód).

Obie ścieżki powstały w toku realizacji projektu **CarpathianBee**, którego celem była ochrona pszczół karpackich (jako części lokalnego dziedzictwa przyrodniczego) oraz tamtejszych tradycji pszczelarskich. W ramach przedsięwzięcia zorganizowano wyprawy naukowe do pasiek wysokogórskich, zakupiono ule macierzyste oraz specjalistyczny sprzęt do wychowu matek pszczelich. Odbyły się też imprezy plenerowe, w tym Karpackie Święto Miodu w Kołoczawie na Ukrainie. W Polsce zorganizowano również warsztaty wyrobu świec z wosku pszczelego.

Słońce z bliska

Dla goszczących w Bieszczadach fanów astronomii w ramach projektu **CarpatianSky** przygotowano wyjątkowe warsztaty. W ich trakcie można zbudować modele planet oraz Układu Słonecznego, zegar słoneczny, modele pojazdów kosmicznych, a także wystrzelić raketę, sfotografować Słońce i malować światłem. To jednak nie wszystko, bo na turystów czeka również pokaz tarczy Słońca przy wykorzystaniu teleskopu słonecznego. Dzięki temu urządzeniu można zobaczyć plamy na Słońcu oraz inne ciekawe zjawiska. Ostatnie pokazy wraz z warsztatami mają się odbyć podczas Pikniku Naukowego w Rzeszowie 6 października br.

Projekt **CarpatianSky** powstał, aby wykreować nowe „spojrzenie” na obserwację rozgwieżdżonego, karpackiego nieba i ukazać jego piękno, zwracając przy tym uwagę na problemy związane z zanieczyszczeniem świetlnym. Celem projektu jest utworzenie nowej, edukacyjnej trasy turystycznej na terenie Zakarpackiego Parku Ciemnego Nieba, z tablicami informującymi o gwiazdzistym niebie oraz wpływie

fot. Robert Bury

zanieczyszczenia świetlnego na ludzi i przyrodę. Dla zwiedzających będą również dostępne ulotki zawierające mapę nieba. Korzystając z profesjonalnego sprzętu będzie można nie tylko obserwować gwiazdy, ale także robić zdjęcia i ocenić jakość nieba. Aby to umożliwić, zespół projektowy przeprowadził badania, a następnie opracował wspólną strategię pod tytułem „Rozwój turystyki przyrodniczej i astroturystyki na obszarze przygranicznym Polski i Ukrainy”.

Nocleg w wiatraku

Korycin kojarzy się nam przede wszystkim z wyrabianymi tutaj serami korycińskimi. Nie każdy jednak wie, że znajduje się tu unikatowy w skali całego kraju Park Kulturowy Korycin-Milewsczyzna, w którym można zobaczyć m.in. rekonstrukcję grodu sprzed 1000 lat oraz spędzić noc w... wiatraku i samodzielnie zrobić w nim masło na śniadanie oraz śmietanę.

W ramach projektu **CraftNet** w parku kulturowym wybudowano piec chlebowy, a w każdy weekend organizowane są warsztaty rękodzielnicze. Na ostatni weekend sierpnia br. planowany jest tam Festyn Dziedzictwa Rzemieślniczego – festyn archeologiczny. W trakcie tego dwudniowego wydarzenia odbędą się pokazy dawnych rzemiosł – m.in. tkactwa, młynarstwa, garncarstwa, kowalstwa, ciesielstwa. Festyn odwiedzą również grupy rekonstrukcyjne, prezentujące dawne tradycje i zwyczaje średniowiecznego grodu, który na tamtejszym terenie niegdyś się znajdował.

Projekt CraftNet powstał, aby ocalić wspólną historię Korycina oraz białoruskiego rejonu Wilejka. Łączy je wspólne dziedzictwo. Wciąż

można zauważyć wiele podobieństw w zwyczajach, tradycjach, rytuałach i dziedzictwie kulturowym po obu stronach granicy. Aby pomóc zachować lokalne obyczaje, techniki rzemieślnicze oraz tradycyjną sztukę, projekt wspiera Dom Rzemiosła w Wilejce, gdzie utworzono Pracownię i Muzeum Tkactwa oraz właśnie Park Kulturowy

Korycin-Milewsczyzna, gdzie zorganizowano Atelier Garncarstwa oraz Dzień Dziedzictwa Rzemiosła. Zrealizowano również Transgraniczne Warsztaty Zarządzania Dziedzictwem Rzemiosła dla przedstawicieli instytucji z pogranicza, co umożliwiło im wymianę poglądów na temat zachowania i promocji lokalnych tradycji.

Informacje o innych, równie ciekawych projektach PBU znajdziecie na stronie internetowej www.pbu2020.eu.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

fot. Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Korycinie

Muzeum Bursztynu w Gdańsku w nowej siedzibie

Pod koniec lipca br. odbyło się oficjalne otwarcie Muzeum Bursztynu w Gdańsku, które zostało przeniesione do nowej lokalizacji – w Wielkim Młynie. Dotychczasowa siedziba była zbyt mała oraz nie spełniała norm dotyczących potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Wśród wielu zaproszonych gości znaleźli się m.in.: Sergey Semenov, konsul generalny Federacji Rosyjskiej w Polsce, Mieczysław Struk, marszałek województwa pomorskiego, Aleksandra Dulkiwicz, prezydent Gdańska, Leszek Buller, dyrektor Centrum Projektów Europejskich, Mirosław Marczewski, zastępca dyrektora Centrum Projektów Europejskich oraz Katarzyna Bartnik, kierownik Wspólnego Sekretariatu Technicznego Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020. Wydarzenie rozpoczęło się od przemówień oraz podziękowań oficjeli oraz przecięcia wstęgi, symbolizującego otwarcie nowej siedziby muzeum. Następnie uczestnicy udali się na wspólne zwiedzanie i podziwiali bursztynowe eksponaty.

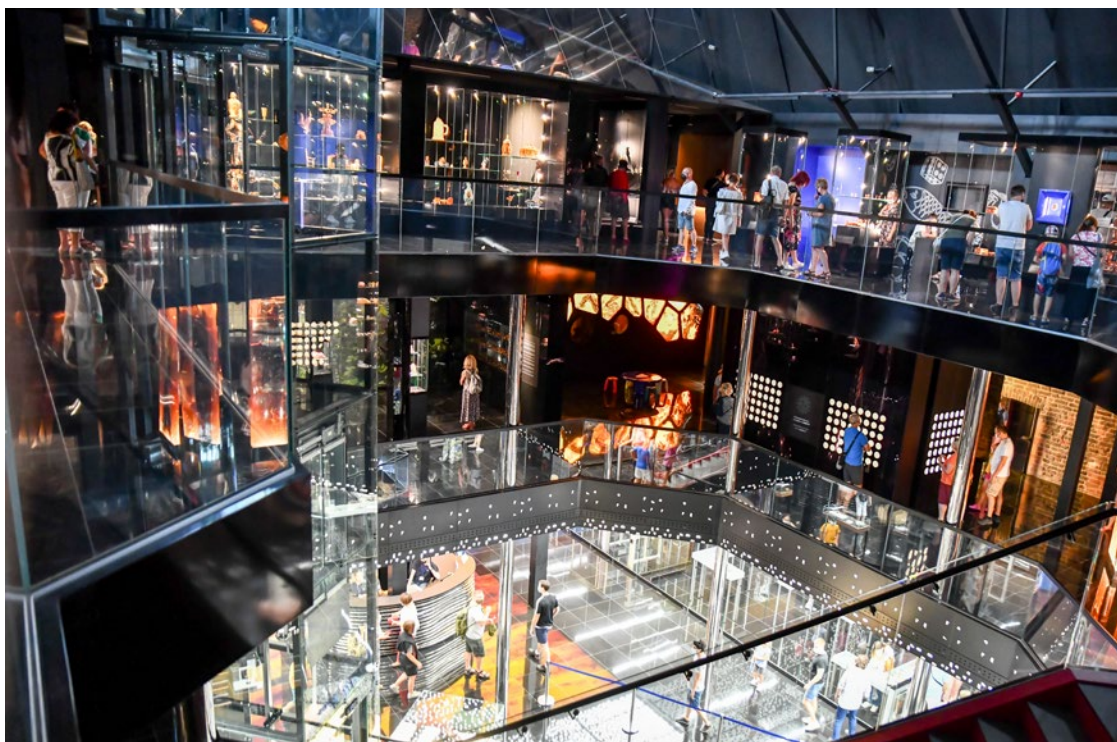

Dzięki projektowi zatytułowanemu **„Połączeni bursztynem. Wspólne działania w celu udostępnienia bursztynowego dziedzictwa”**, realizowanemu ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020,

w Muzeum Bursztynu powstała wystawa stała, która zajmuje ponad tysiąc metrów kwadratowych powierzchni, czyli ponad dwa razy więcej niż w poprzedniej lokalizacji. Najcenniejsze zbiory gdańskiego dziedzictwa prezentowane są w nowej odsłonie. Na pierwszym piętrze stworzono ekspozycję dotyczącą związków bursztynu z przyrodą (w tym m.in. „bursztynowy las”, znany z dotychczasowej siedziby muzeum), natomiast na drugim – powstała wystawa na temat znaczenia bursztynu w kulturze, dzięki czemu możemy poznać jego historię od czasów prehistorycznych aż do współczesności, a także podziwiać (zamieszczone w specjalnej gablocie) bursztynowe szachy z 1690 r., zakupione ze środków Programu Polska-Rosja 2014–2020.

Obecnie w gdańskim muzeum znajduje się jedna z największych kolekcji bursztynu na świecie. Odwiedzający to niezwykle miejsce mieszkańcy oraz turyści na pewno będą mieli co podziwiać, ponieważ w zbiorach placówki są nie tylko naturalne bryły bursztynu, ale także różnego rodzaju wyroby, jak np. sztuczne, nowoczesna biżuteria czy szkatułki. W ramach wizyty w muzeum można się dowiedzieć m.in. jak powstaje bursztyn, jak się go pozyskuje oraz jak na przestrzeni lat odbywała się jego obróbka.

Wielki Młyn został w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Na poszczególne poziomy, gdzie przygotowano wystawy, można dostać się windą. Wejście i wyjście z budynku również jest dostosowane do odwiedzających poruszających się na wózkach inwalidzkich, dzięki czemu osoby niepełnosprawne mają pełny dostęp do nowej oferty kulturalnej i edukacyjnej.

Partnerem projektu po rosyjskiej stronie granicy jest Muzeum Światowego Oceanu, które w ramach przedsięwzięcia przygotowało projekt budowlany i wykonawczy prac konserwatorsko-adaptacyjnych historycznej manufaktury bursztynu w Kaliningradzie oraz przebudowuje na pomieszczenia konserwatorskie i wystawiennicze sześć garaży, które znajdują się na tyłach manufaktury, a także zakupi odpowiedni sprzęt wraz z wyposażeniem.

W ramach projektu Muzeum Gdańskie wraz z Muzeum Światowego Oceanu z Kaliningradu realizują również szereg działań miękkich. Partner rosyjski zaplanował warsztaty dotyczące konserwacji obiektów zabytkowych i wykorzystania bursztynu w medycynie. Obaj partnerzy wymieniają się eksponatami, które zostały zaprezentowane na specjalnych planszach.

Całkowita wartość projektu wynosi ponad 2,2 mln euro, z czego dofinansowanie stanowi ponad 2 mln euro.

Muzeum Bursztynu otwarte jest dla odwiedzających od soboty 24 lipca br. Nową bursztynową przestrzeń muzealną można zobaczyć w godzinach funkcjonowania placówki, tj. w sezonie let-

nim (od 24 lipca do 18 września 2021 r.) codziennie od godz. 10.00 do 19.00 oraz w sezonie zimowym (od 19 września 2021 r. do 17 czerwca 2022 r.) sześć dni w tygodniu (we wtorki zamknięte) od godz. 10.00 do 16.00, przy czym w środy jest wstęp wolny.

KATARZYNA WANTOCH-REKOWSKA
Wspólny Sekretariat Techniczny
Programu Współpracy Transgranicznej
Polska-Rosja 2014–2020

Stosowanie przez przedsiębiorców reguł udzielania zamówień publicznych w projektach unijnych

Uzyskanie dofinansowania i realizacja projektów unijnych może wymagać od przedsiębiorców odmiennych procedur zakupowych oraz zasad współpracy z kontrahentami niż zasady czy też polityki korporacyjne zaciągania zobowiązań z kapitału własnego. Dotychczasowa świetna współpraca z kontrahentem może być niewystarczającym argumentem dla zasadności podpisania kolejnej umowy na potrzeby realizacji zamierzeń projektu finansowanego ze środków Unii Europejskiej. Wynika to z faktu, że istotą finansowania zamówień ze środków unijnych jest zapewnienie szerokiego i równego dostępu do zamówień. Z tego względu nie zawsze można dowolnie wybrać podmioty świadczące usługi lub dostawy. Proces ten powinien być bowiem poprzedzony spełnieniem wymagań udzielania

zamówień publicznych ustanowionych przez program operacyjny, z którego finansowany jest projekt. Wspólnymi dla wszystkich programów regułami jest przejrzystość w wyborze kontrahenta oraz zachowanie zasady równego traktowania i uczciwej konkurencji.

Zasada przejrzystości jest realizowana poprzez odpowiednie upublicznienie oferty. W zależności od zasad konkretnego programu operacyjnego, minimalne warunki publikacji ogłoszenia o zamówienie mogą być różne. W przypadku programów krajowych, kluczowym dokumentem regulującym tę kwestię są „Wytoczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu

Spójności na lata 2014–2020 z dnia 22 sierpnia 2019 roku”. W ramach poszczególnych programów operacyjnych często są wydawane dodatkowe dokumenty, określające zasady udzielania zamówień. Konieczne jest zapoznanie się z ich treścią, ponieważ mogą różnie regulować chociażby minimalny termin publikacji ogłoszenia o ofercie czy też sposób publikacji tegoż ogłoszenia.

Pierwszym krokiem w określeniu właściwego trybu udzielania zamówień jest oszacowanie wartości zamówienia. Często nie będzie tą wartością koszt jednostkowego zakupu. Przedsiębiorca, analizując szacowaną wartość zamówienia, musi spojrzeć całościowo na budżet projektu i się zastanowić, czy poszczególne, może o niskiej wartości koszty, nie stanowią jednego zamówienia, którym byłby zainteresowany i zdolny do jego wykonania jeden kontrahent. Oczywiście należy spojrzeć na specyfikę danego rynku oraz przeciętną ofertę działających na tym rynku podmiotów. Nierzadko znajdzie się podmiot, którego oferta jest bardzo szeroka oraz bogata i będzie on zdolny do wykonania wielu usług w ramach różnych sektorów gospodarki. Nie znaczy to jednak, że jest to typowy podmiot funkcjonujący na danym rynku.

Pamiętajmy, że budżet projektu ma na celu wykazanie rzeczowej zasadności i wysokości ponoszenia wydatków. Z tego względu często w ramach jednego wydatku inwestycyjnego w budżecie projektu wyceniane są poszczególne koszty, składające się na ten wydatek inwestycyjny, choć koszty te mają być ponoszone na różnych etapach realizacji projektu. Taka sytuacja może sprawiać wrażenie, że mamy do czynienia z wieloma, niezwiązanymi kosztami. Jednak należy się zastanowić, czy na pewno te wydatki nie stanowią jednej, funkcjonalnej lub gospodarczej całości i czy nie mogą zostać zlecone jako całość jednemu oferentowi. Odległy czas zlecenia usług nie musi świadczyć o odrębności zamówień. Zastanówmy się, czy nasz przedmiot zamówienia wymaga bardzo szczegółowego opisu, np. ilości danego towaru lub czy możemy już na początku określić w umowie, że zamówienie będzie realizowane partiami, zgodnie z ilością wskazaną w poszczególnych zleceniach, określając przy tym tylko minimalną wartość zamówienia.

Zasadniczo w programach operacyjnych, zarządzanych przez polskie instytucje, wyróżnia się trzy progi udzielania zamówień, od których zależy sposób udzielania zamówień. W przedziale

zamówień do 20 tys. zł netto nie określa się szczególnych zasad, lecz należy pamiętać, że zawsze wydatek powinien być udzielony w sposób racjonalny, efektywny i przejrzysty, z zachowaniem zasad uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów. Oznacza to, że należy zapewnić, aby wydatek miał cenę rynkową, a uzyskana jakość czy też volumen zakupionych towarów odpowiadał jakości lub ilości towaru zakupionego za podobną cenę na rynku. Rekomenduje się stosowanie wewnętrznych regulacji beneficjenta do dokonywania zakupów.

Kolejnym progiem jest wartość wydatku od 20 tys. zł netto do 50 tys. zł netto. W tym zakresie cenowym najczęściej wymagane będzie opublikowanie oferty na stronie internetowej beneficjenta lub stronie dedykowanej do publikacji ogłoszeń albo zebranie pewnej, minimalnej liczby ofert. W przypadku zamówień powyżej 50 tys. zł netto z reguły wymogiem będzie publikacja ogłoszenia w tzw. bazie konkurencyjności.

Konstruując zapytanie ofertowe, zmierzamy do wyboru kontrahenta, który będzie gwarantował należyte wykonanie świadczenia. W tym celu należy postawić warunki, jakie kontrahent, personel kontrahenta, musi spełnić w zakresie wiedzy, kompetencji, doświadczenia czy też potencjału technicznego, aby prawidłowo i terminowo wykonać zamówienie. Warunki nie mogą być jednak postawione dowolnie, ale być adekwatne i proporcjonalne do charakteru oraz rozmiaru zamówienia. Innymi słowy, nie można postawić warunków, które nie będą uzasadnione stopniem skomplikowania, złożonością i wartością zamówienia, prowadząc do ograniczenia w dostępie do zamówienia wykonawców zdolnych do rzetelnego wykonania przedmiotu zamówienia. Jeśli przedmiot zamówienia jest stosunkowo prosty, powtarzalny, o niskiej wartości, to żądanie wysokospecjalizowanej kadry lub udokumentowania wykonania wielu zamówień o dużej wartości może okazać się nadmierne. Kluczowe jest określenie swego rodzaju balansu pomiędzy zapewnieniem dla beneficjenta rękojmi należytego wykonania przedmiotu umowy a nieograniczaniem zamówienia dla podmiotów, które obiektywnie mogłyby wykonać zamówienie należycie, aby uniknąć sytuacji, gdy do udziału w postępowaniu zostałby np. dopuszczony tylko jeden wybrany wykonawca.

SZYMON DENIS
Wydział Kontroli
Centrum Projektów Europejskich

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

**Diagnoza
pomysłu**

**Wskazanie źródeł
wsparcia z FE**

**Konsultacje na etapie
przygotowania wniosku**

**Konsultacje na etapie
realizacji projektu**

**Szkolenia
na temat FE**

**Spotkania
informacyjne**

64

**punkty
informacyjne**

339 123

**konsultacje
w 2020 roku**

Centralny Punkt Informacyjny (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków,
Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin,
Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne (w całej Polsce)

Konsultacje

telefoniczne

e-mailowe

pisemne

bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy
Punkt Informacyjny na

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje

Konsultacje indywidualne u klienta
(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Magdalena Majewska, Aleksandra Obarska, Andrzej Słodki, Agnieszka Sobaszek-Gołaszewska, Agnieszka Wojda, Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Domaniewska 39a
02-672 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja współfinansowana jest ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne Programy Operacyjne i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji, ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2500 egz.

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład
Tomasz Stefaniak

Korekta

Bożena Opiela

Druk

ZAPOL Sobczyk Spółka jawna
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin
tel. +48 91 435 19 00
www.zapol.com.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

**Punkt
Informacyjny**
Fundusze Europejskie

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

